

Kommunstyrelsen
Arbetsmarknadsnämnden
Socialnämnden
Vård- och omsorgsnämnden

Granskning av stadens arbete mot välfärdsbrott

På uppdrag av stadsrevisionen i Helsingborg har KPMG genomfört en granskning av stadens arbete mot välfärdsbrott. Granskningen har syftat till att bedöma om berörda nämnder har säkerställt en ändamålsenlig styrning och tillräcklig intern kontroll avseende arbetet mot välfärdsbrott.

Granskningen är gemensam för revisorsgrupp 1 och revisorsgrupp 2 och har sålunda berört nämnder inom båda gruppernas ansvarsområde. För revisorsgrupp 1 har granskningen berört kommunstyrelsen och för revisorsgrupp 2 har granskningen berört arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden och vård- och omsorgsnämnden.

KPMG har i granskningen noterat att arbetet varierar mellan nämnderna vad gäller i vilken grad förebyggande insatser och kontrollaktiviteter genomförs men även att det skiljer sig åt inom vissa nämnder. KPMG:s samlade bedömning är att kommunstyrelsen och arbetsmarknadsnämnden i allt väsentligt har säkerställt en ändamålsenlig styrning och en tillräcklig intern kontroll samt att vård- och omsorgsnämnden och socialnämnden delvis har säkerställt en ändamålsenlig styrning och en tillräcklig intern kontroll avseende arbetet mot välfärdsbrott.

Revisorsgrupp 1 och revisorsgrupp 2 behandlade rapporten vid sammanträde den 9 oktober och beslutade översända rapporten till berörda nämnder för yttrande.

Nämndernas yttrande ska ge svar på i vilken mån man delar de bedömningar som görs i rapporten samt vilka åtgärder nämnderna avser att vidta med anledning av de bedömningar och rekommendationer som föreslås i rapporten.

Revisorerna önskar ert yttrande på rapporten senast den 31 januari 2024.

Yttrandet skickas till stadsrevisionen@helsingborg.se

På revisorernas vägnar

Carl Herbertsson
Ordf. grupp 1

Marie Weibull Kornias
Ordf. grupp 2

Granskning av stadens arbete mot välfärdsbrott

Rapport
Helsingborgs stad

KPMG AB

2023-10-09

Antal sidor 41

Antal bilagor 1

Helsingborgs stad
Granskning av stadens arbete mot välfärdsbrott

2023-10-09

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Bakgrund	5
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	5
2.2	Revisionskriterier	6
2.3	Metod	6
3	Resultat av granskningen	8
3.1	Organisation och ansvarsfördelning	8
3.2	Styrning	9
3.3	Övergripande samverkansforum	11
3.4	Riskanalys och internkontrollplan	13
3.5	Rutiner, riktlinjer och kontrollaktiviteter	16
3.6	Rutiner vid misstankar om välfärdsbrott	21
3.7	Utbildning och kompetensstärkning	24
3.8	Stadsövergripande uppföljning	26
4	Slutsats och rekommendationer	28
	Bilaga 1: Enkätresultat	30

1 Sammanfattning

KPMG har av Helsingborgs stadsrevision fått i uppdrag att granska stadens arbete mot välfärdsbrott. Syftet med granskningen är att bedöma om kommunstyrelsen och ansvariga nämnder har säkerställt en ändamålsenlig styrning och tillräcklig intern kontroll avseende arbetet mot välfärdsbrott.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att kommunstyrelsen och arbetsmarknadsnämnden i allt väsentligt har säkerställt en ändamålsenlig styrning och en tillräcklig intern kontroll avseende arbetet mot välfärdsbrott.

Vad gäller vård- och omsorgsnämnden och socialnämnden är vår samlade bedömning att nämnderna delvis har säkerställt en ändamålsenlig styrning och en tillräcklig intern kontroll avseende arbetet mot välfärdsbrott.

Vi noterar att det varierar mellan nämnderna i vilken grad förebyggande insatser och kontrollaktiviteter genomförs, men även att det skiljer sig åt inom vissa nämnder. Vi bedömer även att det finns variationer i vilken mån nämnderna har utvecklat dokumenterade riktlinjer och rutiner som stöd i arbetet och vilka rutiner som ska vidtas vid misstanke om välfärdsbrott.

För att stärka det strukturerade arbetet med att upptäcka och förebygga välfärdsbrott, ser vi det som viktigt att kommunstyrelsen säkerställer att *hela staden* aktualiserar ämnet och stärker arbetet med riskanalys och förbättrad kontrollmiljö. Det behöver också vara tydligt vilka rutiner som ska vidtas inom respektive nämnd och på stadsövergripande nivå vid misstanke om välfärdsbrott och hur dessa ska utredas och anmälas.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Utveckla en strategi som tydliggör hur stadens arbete mot välfärdsbrott ska bedrivas och systematiseras, inkluderande ansvarsförhållanden, arbetssätt och metoder och hur arbetet ska följas upp.
- Säkerställa att chefer och medarbetare kontinuerligt och i samband med introduktion ges kompetensstärkning gällande stadens övergripande mål och arbete mot välfärdsbrott och den myndighetssamverkan som sker.
- Stärka den samlade uppföljningen av stadens arbete mot välfärdsbrott för att medvetandegöra de insatser som görs och dess effekt, samt synliggöra behov av åtgärder och prioriteringar framåt.

Vi rekommenderar arbetsmarknadsnämnden att:

- Fortsatt säkerställa att chefer och medarbetare kontinuerligt och i samband med introduktion ges kompetensstärkning avseende nämndens arbete mot välfärdsbrott.
- Säkerställa att de utvecklingsinsatser som pågår vad gäller stärkt kontrollsystem implementeras och får effekt i verksamheten.

2023-10-09

Vi rekommenderar vård- och omsorgsnämnden att:

- Säkerställa att en riskanalys specifikt inriktad på riskerna för välfärdsbrott genomförs som omfattar nämndens samtliga verksamhetsområden och processer.
- Säkerställa att det finns dokumenterade rutiner och riktlinjer vid misstanke om välfärdsbrott för nämndens samtliga verksamhetsområden.
- Systematisera och utveckla kontrollaktiviteter inom ramen för avtalsuppföljning av externa leverantörer inom hemvård och hemservice. Tillse att kontrollerna dokumenteras.
- Säkerställa att chefer och medarbetare kontinuerligt och i samband med introduktion ges kompetensstärkning gällande arbetet mot välfärdsbrott.

Vi rekommenderar socialnämnden att:

- Säkerställa att en riskanalys specifikt inriktad på riskerna för välfärdsbrott återkommande genomförs och dokumenteras.
- Säkerställa att det finns dokumenterade rutiner och riktlinjer vid misstanke om välfärdsbrott.
- Systematisera och utveckla kontrollaktiviteter inom ramen för avtalsuppföljning av externa leverantörer. Tillse att kontrollerna dokumenteras.
- I nämndens delegationsordning tydliggöra vem som ansvarar för polisanmälan vid misstänkt brott.
- Säkerställa att chefer och medarbetare kontinuerligt och i samband med introduktion ges kompetensstärkning gällande arbetet mot välfärdsbrott.

2 Bakgrund

Det är ur flera aspekter viktigt för en kommun att bedriva ett arbete mot välfärdsbrottslighet. Det handlar både om att förvissa sig om att skattemedel inte ska gå till fel ändamål, och att upprätthålla tilliten och förtroendet till samhällssystemet. Det finns ingen allmän vedertagen definition av välfärdsbrott, men enligt SKRs tolkning innebär det att en extern aktör otillbörligen utnyttjar kommunala medel för egen vinning.

De förtroendevalda revisorerna har utifrån sin riskanalys beslutat att göra en granskning av hur staden arbetar för att motverka välfärdsbrott. Eftersom nämnderna har olika ansvar behövs ett samverkande arbete för att därmed kunna motverka välfärdsbrottslighet på ett framgångsrikt sätt. Granskningen inriktas både på hur några valda ordinarie processer fungerar samt hur staden arbetar för att hålla samman delarna till en helhet i syfte att motverka välfärdsbrott.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Syftet med granskningen är att bedöma om kommunstyrelsen och ansvariga nämnder har säkerställt en ändamålsenlig styrning och tillräcklig intern kontroll avseende arbetet mot välfärdsbrott.

I granskningen har följande revisionsfrågor besvarats:

- Har nämnderna säkerställt att en riskanalys med inriktning på välfärdsbedrägerier, har genomförts?
- Har risken för välfärdsbedrägerier beaktats i de dokumenterade riktlinjer och rutiner som är styrande för handläggningen av ersättning/stöd/bidrag?
- Har nämnderna säkerställt att relevanta kontrollaktiviteter identifieras och utförs, dels inför utbetalning av ersättning/stöd/bidrag, dels efter utbetalning av ersättning/stöd/bidrag?
- Har kommunen ett ändamålsenligt system och rutiner för att fånga upp och hantera misstankar om välfärdsbedrägerier?
 - Sker systematisk rapportering av incidenter/vid misstanke om välfärdsbedrägerier?
 - Finns etablerad samverkan med andra myndigheter?
- Sker kompetensstärkning inom välfärdsbedrägerier för medarbetare och chefer, i form av utbildningar samt intern och extern samverkan?
- Sker en tillräcklig uppföljning av det samlade arbetet mot välfärdsbedrägerier i staden för att säkerställa att förebyggande och upptäckande insatser görs?

Granskningen omfattar kommunstyrelsen, arbetsmarknadsnämnden, vård- och omsorgsnämnden samt socialnämnden. Följande processer berörs; ekonomiskt bistånd, personlig assistans, hemvård och hemservice samt konsulentstödda familjehem. Granskningen syftar inte till att upptäcka eller utreda brott eller att granska nämndernas handlägningsprocesser.

2.2 Revisionskriterier

Vi har bedömt om styrelsen och nämnder uppfyller:

- Kommunallagen, 6 kap. 6 §. Nämnderna ska var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.
- Bidragsbrottslag (2007:612). Kommunen har en skyldighet att enligt 6 § bidragsbrottslag polisanmäla fall där kommunen har anledning att anta att ett bidragsbrott begåtts.
- Lag (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt SFS 2019:653 Lag om ändring i lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Om det finns anledning att anta att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp, ska underrättelse om detta lämnas till den myndighet eller organisation som har fattat beslutet.
- Den nationella handlingsplanen mot korruption¹ ska utgöra ett stöd till den offentliga förvaltningen och bidra till att arbetet att förebygga och upptäcka korruption. Den lägger fram fem strategier för att ha ett strukturerat arbetet mot korruption: (i) förbättrad kontrollmiljö och tydligare ansvarsförhållanden, (ii) riskanalyser som bidrar till att skapa riskmedvetna organisationer, (iii) kunskap och etiska förhållningssätt, (iv) rutiner för hantering av misstankar om korruption samt (v) samverkan och läran av andras erfarenheter.
- Tillämpbara interna beslut från fullmäktige och interna riktlinjer och rutiner.

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier av kommunövergripande policys och riktlinjer, riskanalyser och internkontrollplaner på styrelse- och nämnds nivå, utbildningsmaterial, samt riktlinjer och rutiner/checklistor som är styrande vid handläggning och utbetalning av bidrag/ersättning inom utvalda processer.

Intervjuer har genomförts med:

- Säkerhetschef, Stadsledningsförvaltningen
- Säkerhetsstrateger, Stadsledningsförvaltningen
- Inköpschef, Stadsledningsförvaltningen
- Verksamhetschef och enhetschef, Arbetsmarknadsförvaltningen

¹ Regeringskansliet, ett utvecklat arbete mot korruption i den offentliga förvaltningen – Handlingsplan mot korruption 2021–2023

Helsingborgs stad

Granskning av stadens arbete mot välfärdsbrott

2023-10-09

- Utredare för felaktiga utbetalningar, Arbetsmarknadsförvaltningen
- Avdelningschef ekonomi och styrning, LOV-samordnare och controller, Vård- och omsorgsförvaltningen
- Myndighetschef och enhetschef för myndighetens gemensamma resurser, Vård- och omsorgsförvaltningen
- Handläggare för felaktiga utbetalningar, LSS-handläggare med samordningsansvar och controller, Vård- och omsorgsförvaltningen
- Utvecklingsledare och ekonom, Socialförvaltningen
- Sektionschef och familjehemssekreterare, Socialförvaltningen

Inom ramen för granskningen har även en enkätundersökning genomförts i syfte att bedöma hur berörda nämnder uppfattar att kommunen arbetar med välfärdsbedrägerier. Enkätundersökningen har riktats till ett urval av enhetschefer och handläggare och motsvarande funktioner som arbetar med myndighetsutövning inom berörda processer. Resultatet av enkäten finns som bilaga 1 till rapporten.

Rapporten är faktakontrollerad av dem vi intervjuat.

3 Resultat av granskningen

3.1 Organisation och ansvarsfördelning

Kommunstyrelsen ska enligt sitt reglemente² leda, utveckla och samordna stadens förmåga att förebygga, motstå och hantera samhällsstörningar och oönskade händelser. Kommunstyrelsen ansvarar även för att leda, utveckla och samordna arbetet med stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete kopplat till brott och ordningsstörningar.

Samtliga granskade nämnder ska enligt sina reglementen³ bedriva ett brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete kopplat till brott och ordningsstörningar, samt bedriva ett systematiskt säkerhetsarbete. Vidare anges att respektive nämnd ska samråda när deras verksamhet och särskilda ärenden berör kommunstyrelsens eller annan nämnds verksamhet, samt att samråd bör ske med föreningar och organisationer när dessa är särskilt berörda.

3.1.1 Kommunstyrelsen

Enheten för trygghet och säkerhet vid Stadsledningsförvaltningen leder stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete och koordinerar samverkande insatser mellan stadens förvaltningar och myndigheter. Enheten leds av stadens säkerhetschef. Enheten är indelad i två team, varav ett arbetar med civil beredskap och det andra med brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder. Inom enheten för Trygghet och säkerhet finns två säkerhetsstrategier, varav en arbetar med förebyggande insatser kopplat till välfärdsbrott. Den andra arbetar mer operativt vid misstanke om brott genom den myndighetssamverkan som sker i det lokala samverkansrådet (se vidare avsnitt 3.3.3)

Inom Avdelningen för ekonomi och styrning finns Inköpsenheten. Enheten leds av en inköpschef och arbetar främst med stadsövergripande upphandlingar samt stödjer förvaltningarna i vissa inköp och upphandlingar. Tre av enhetens medarbetare arbetar i någon form med systematiskt kontrollarbete kopplat till upphandling och avtalstrohet.

3.1.2 Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden ansvarar för uppgifter och beslut enligt socialtjänstlagen eller andra författningar för personer i behov av bistånd till sin försörjning. Nämnden ansvarar för beslut om ekonomiskt bistånd där verksamhetsområdet ingår som en del i arbetsmarknadsförvaltningen. Inom verksamhetsområdet arbetar bland annat socialsekreterare som utreder och beslutar om ekonomiskt bistånd samt två särskilda utredare som arbetar med felaktiga utbetalningar, så kallade FUT-handläggare. FUT-

² Kommunstyrelsens reglemente, beslutat av kommunfullmäktige § 175, 2022

³ Arbetsmarknadsnämndens reglemente, beslutat av kommunfullmäktige § 195, 2022. Vård- och omsorgsnämndens reglemente, beslutat av kommunfullmäktige § 204, 2022. Socialnämndens reglemente, beslutat av kommunfullmäktige § 201, 2022

handläggarna hör till enheten för verksamhetens specialister. Enligt uppgift har det funnits handläggare som arbetat specifikt med frågorna sedan 2007.

3.1.3 Vård- och omsorgsnämnden

Vård- och omsorgsnämnden ansvarar för insatser enligt socialtjänstlagen, insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), samt beslut om införande av valfrihetssystem enligt lagen om valfrihetssystem (LOV). I förvaltningens organisation ingår processerna hemvård (omvårdnad), hemservice (städ, tvätt och inköp) samt personlig assistans.

Myndighetsutövning enligt LSS (personlig assistans) sker inom avdelningen Myndigheten, där bland annat LSS-handläggare arbetar. I mars 2022 infördes enheten Myndighetens Gemensamma Resurser. Enheten har två FUT-handläggare anställda. Biståndshandläggare inom verksamhetsområdet omsorg och vård om äldre och personer med funktionsnedsättningar, fattar bland annat beslut om hemservice och hemvård enligt socialtjänstlagen. Vissa beslut om hemservice fattas dock av kommunvägledare inom stadens kontaktcenter. Inom förvaltningens Avdelning för ekonomi och styrning finns en LOV-samordnare anställd. LOV-samordnaren arbetar med att samordna frågor kring lagen om valfrihetssystem rörande hemvård och hemservice.

3.1.4 Socialnämnden

Socialnämnden ansvarar bland annat för rekrytering och godkännande av familjehem och jourhem enligt socialtjänstlagen. Inom socialförvaltningen finns olika verksamhetsområden, varav ett är Barn, unga och familj. Inom verksamhetsområdet sorterar Familjehemsenheten, där familjehemssekreterare tar fram förslag till beslut rörande familjehem och jourhem. Vid tiden för granskningen leder förvaltningens utvecklingsledare ett arbete med att tillskapa en arbetsgrupp för avtalsuppföljning avseende externa leverantörer inom familjehem och jourhem som nämnden har avtal med.

3.2 Styrning

3.2.1 Övergripande mål och särskilda satsningar

Kommunfullmäktige har i plan för mål och ekonomi 2023 beslutat om fyra inriktningar för staden. För mandatperioden 2023 till 2026 utgörs en av inriktningarna att *Helsingborg ska upplevas tryggt och vara säkert*. Ett av de mål som fullmäktige beslutat för kommunstyrelsen är att *Tryggheten i Helsingborg enligt stadens index för trygghet och säkerhet ska 2023 öka till minst 60*. Vidare framgår att en särskild satsning mot välfärdsbrott och felaktiga utbetalningar ska genomföras. Satsningen innebär utvecklande av metoder för att förebygga och upptäcka felaktiga utbetalningar. 0,6 mnkr har fördelats till vård- och omsorgsnämnden samt 1,2 mnkr till kommunstyrelsen för detta ändamål. Uppföljning kommer att ske i samband med delårs- och årsbokslut.

2023-10-09

Kommunfullmäktige har även tidigare år beslutat om framtagande av trygghetsskapande åtgärder i staden. Under 2022⁴ beslutade kommunfullmäktige att utöka stadens trygghetsskapande åtgärder, varav en åtgärd var att stärka och utveckla arbetet inom myndighetssamverkan. Motsvarande beslut fanns år 2021 vad gäller stärkt myndighetssamverkan med fokus på systemhotande brottslighet och utnyttjande av välfärdssystemen.

Genom tidigare beslutade trygghetsskapande åtgärder, även kallade trygghetspaket, har utredare för felaktiga utbetalningar inom vård- och omsorgsförvaltningen samt utredare inom inköpsenheten kunnat tillsättas. Vid tiden för granskningen finansieras flera tjänster dock via ordinarie budget. Därtill har fullmäktige under 2022⁵ godkänt investering för att införa trygghetsskapande teknik. Under 2023 har det inte beslutats om utökning av trygghetsskapande åtgärder. Enligt uppgift har detta inkorporerats i ramanslaget till nämnd/styrelse.

Vid intervju med representanter från stadsledningsförvaltningen lyfts det som en risk att nämnderna vid begränsad budget väljer att bortprioritera brottsförebyggande insatser.

3.2.2 Övergripande styrdokument

Vid tidpunkten för granskningen saknas ett styrdokument/strategi som tydliggör hur staden ska arbeta med att förebygga välfärdsbrott. Av intervju med stadsledningsförvaltningen framgår att staden de senaste åren minskat antalet styrande dokument och riktlinjer till förmån för en ökad tillitsbaserad styrning. Det uppges pågå en kulturförändring inom staden kring hur nämnderna ska arbeta förebyggande mot välfärdsbrott, vilket ses som positivt. Av intervju med säkerhetschefen framgår att fokus framåt är att stärka det strategiska arbetet och tillse att frågan aktualiseras i kommunens samtliga nämnder.

Inom ramen för granskningen har vi tagit del av relevanta styrdokument som berör granskningsområdet, så som de av fullmäktige beslutade Policy för upphandling och inköp⁶, Attestreglemente⁷, Program för uppföljning av privata utförare⁸, Riskhanteringspolicy⁹, samt Policy och riktlinjer mot mutor¹⁰.

Av Policy för upphandling och inköp framgår exempelvis att staden ska köpa entreprenader, varor och tjänster från de leverantörer som avtal tecknats med, samt att jävs- och korruptionssituationer ska förebyggas. Av de till policyn tillhörande Riktlinjer för inköp och upphandling¹¹ framgår exempelvis att staden genom avtalsuppföljning behöver säkerställa att leverantörers uppgifter stämmer. Det anges att vad som ska

⁴ Kommunfullmäktige 2022-04-19 § 83

⁵ Kommunfullmäktige 2022-06-15 § 125

⁶ Beslutat av kommunfullmäktige § 59, 2022

⁷ Beslutat av kommunfullmäktige, reviderat § 56, 2018

⁸ Beslutat av kommunfullmäktige § 63, 2023

⁹ Beslutat av kommunfullmäktige § 150, 2007

¹⁰ Beslutat av kommunfullmäktige 2012-10-24

¹¹ Beslutat av kommunstyrelsen § 47, 2022

följas upp avgörs av ställda krav i upphandlingen, avtalsvillkor och verksamhetens behov.

Program för uppföljning av privata utförare har tagits fram i enlighet med kommunallagen 5 kap. 3 § om att fullmäktige inför varje mandatperiod ska anta ett program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare. Programmet tydliggör att staden utifrån tecknade avtal, ska följa upp privata utförares verksamhet där varje nämnd ansvarar för att återrapportera i vilken grad utföraren levt upp till de mål och riktlinjer som fastställts av fullmäktige.

3.3 Övergripande samverkansforum

3.3.1 Tryggare Helsingborg

Helsingborgs stad och lokalpolisområde Helsingborg har ingått en samverkansöverenskommelse¹² med syfte att arbeta trygghetskapande och brottsförebyggande. Arbetet drivs inom Tryggare Helsingborg, vilket är den centrala struktur som leder det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet i staden. Tryggare Helsingborg består av en politisk beredning, en styrgrupp som arbetar med trygghetsfrågor, samt en tjänstemannaberedning som arbetar med operativa åtgärder. I styrgruppen ingår stadens direktörer, och i tjänstemannaberedningen deltar avdelningschefer och enhetschefer under ledning av säkerhetschef.

Tjänstemannaberedningen ansvarar för att följa upp genomförda åtgärder och återrapportera dess resultat. Återrapportering ska göras i en årsrapport i april efterföljande år, samt till den politiska beredningen samt till lokal polisområdeschef Helsingborg.

3.3.2 Projekt Municipal

Sedan 2021 ingår Helsingborgs stad i det nationella projektet Municipal, vilket är ett regeringsuppdrag som givits polisen med syfte att öka kommuners förmåga att upptäcka och förebygga välfärdsbrott. Projektet är ett pilotprojekt och består av fem kommuner samt bland annat Skatteverket och Försäkringskassan, i syfte att möjliggöra informationsutbyte och myndighetssamverkan.

Under 2022 genomfördes ett samarbetsprojekt mellan Helsingborgs stad och Kungliga Tekniska Högskolan (KTH), med finansiellt stöd av Municipal. I projektet utforskades hur social innovation (innovation för offentliga organisationer) kan skapa förutsättningar för en effektiv lokal myndighetssamverkan med fokus på välfärdsbrott. Utifrån projektet har en prototyp tagits fram, vilken vid tiden för granskningen ska testas i deltagande kommuner.

¹² Samverkansöverenskommelse mellan Helsingborgs stad och lokalpolisområde Helsingborg 2023–2026

Av intervju framgår att projektet förlängts och utökats till att även omfatta sidoprojekt så som avfallsbrottslighet. Municipal uppges handla om metod och strategi, vilket ses som viktigt för den framtida utvecklingen av arbetet.

3.3.3 Lokala samverkansrådet (LSR)

Arbetet inom det lokala samverkansrådet (LSR) uppges vara av en mer operativ karaktär, i jämförelse med projektet Municipal. LSR har funnits i staden sedan 2018 och härrör ur ett regeringsuppdrag från 2008 om myndighetsgemensam satsning mot grov organiserad brottslighet, samt beslut 2015 om utveckling av uppdraget att koordinera lokal myndighetssamverkan. De myndigheter som medverkar i rådet är Arbetsförmedlingen, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, Migrationsverket, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten. De kommunala verksamheter som ingår i LSR är miljöförvaltningen (tillsyn av livsmedel, m.m.), socialförvaltningen (tillsyn av alkohol och tobak), räddningstjänsten (tillsyn av brandsäkerhet), stadsbyggnadsförvaltningen (tillsyn av bygglov m.m.) och arbetsmarknadsförvaltningen (ekonomiskt bistånd). Arbetet inom LSR är organiserat i tre nivåer; daglig samverkan, månadsvisa aktiviteter och årliga aktiviteter.

Månatligen genomförs planeringsmöten där polisen tillsammans med deltagande myndigheter samt miljöförvaltningen och enheten för trygghet och säkerhet deltar. I samband med planeringsmötena utbyts information för att identifiera rätt inriktning för insatser mot organiserad brottslighet samt eventuella behov av kontroller inom respektive myndighet. Polisen ansvarar och genomför eventuella insatser.

Inom ramen för LSR genomförs även en särskild operation benämnd Klöver, vilket utgörs av myndighetssamverkande insatser med målsättning att minska kriminellas ekonomiska tillgångar. År 2023 deltog, utöver staden och polisen, åtta andra myndigheter. Utöver detta pågår ett utvecklingsarbete som innefattar tematiska träffar och insatser riktade mot specifika riskområden, exempelvis inom byggbranschen, skönhetssalonger och föreningar.

Av intervjuerna lyfts sekretesslagstiftningen som en utmaning i det samverkande arbetet mot välfärdsbrott vad gäller att dela uppgifter mellan myndigheter rörande misstänkta personer som misstänks utnyttja välfärdssystemen inom flera verksamheter. I den mån det är möjligt sker utlämnande av underrättelser i enlighet med gällande lagstiftning.

3.3.4 Lokalt nätverk mot välfärdsbrottslighet

Stadens lokala nätverk mot välfärdsbrottslighet består av representanter från stadsledningsförvaltningen, arbetsmarknadsförvaltningen, vård- och omsorgsförvaltningen samt socialförvaltningen. Nätverket sammankallas av en av säkerhetsstrategerna inom enheten för trygghet och säkerhet. Syftet med nätverket är bidra till erfarenhetsutbyte och diskussion kring behov och utvecklingsfrågor. Nätverket uppges vara under utveckling och vid tiden för granskningen har socialförvaltningen nyligen tillkommit.

3.3.5 Bedömning

Vi bedömer att det finns en etablerad samverkan med andra myndigheter.

Samverkan bedrivs både på stadsövergripande nivå utifrån uttalad politisk viljeriktning genom Tryggare Helsingborg, dels på nämns- och verksamhetsnivå med olika myndigheter och andra kommuner. Vi ser det som positivt att det finns systematiserade forum och väl etablerade kontaktytor på såväl övergripande nivå som på verksamhetsnivå som möjliggör informations- och erfarenhetsutbyte inom ett område som kräver ständig utveckling och förnyelse. Genom de särskilda politiska satsningar som skett genom trygghetspaketen och de övergripande projekt som staden ingår i, bedömer vi att staden på ett tydligt sätt tydliggjort prioriteringar och ambitioner inom området och att det är tydligt uttalat att myndighetssamverkan är viktig och avgörande i arbetet med att motverka och förebygga välfärdsbrott.

3.4 Riskanalys och internkontrollplan

3.4.1 Kommunstyrelsen

Av uppföljning av intern kontroll 2022 och kommunstyrelsens plan för intern kontroll 2023 framgår ingen identifierad risk som berör stadens arbete med att förebygga välfärdsbrott. Välfärdsbrottslighet lyfts dock som ett område för ökat fokus i stadens trend- och omvärldsanalys.¹³

Vidare har en stadsövergripande kartläggning av riskområden för brott mot välfärdssystemen genomförts av stadsledningsförvaltningen under 2022. Ett antal riskområden som berör granskningsområdet har identifierats. Kartläggningen riktar sig till medarbetare och chefer som stöd för vidare arbete avseende risker och förekomst av brott mot välfärdssystemen.

3.4.2 Arbetsmarknadsnämnden

Av uppföljning av nämndens interna kontroll 2022, framgår ett riskområde som avser att beslut om utbetalning av ekonomiskt bistånd sker på felaktiga grunder. Kontrollerna har genomförts återkommande och resultatet 2022 visade en förbättring jämfört med föregående år, dock framhålls inte resultatet som tillfredsställande. Till följd av resultatet har riktade kontroller och förtydligade riktlinjer införts. Av arbetsmarknadsnämndens plan för intern kontroll 2023 framgår att verksamhetsrisken om att beslut om utbetalning tas på felaktiga grunder ska granskas även 2023.

Under 2022 deltog verksamhetsområde ekonomiskt bistånd i en pilot avseende felaktig folkbokföring tillsammans med Skatteverket. Under samma år genomfördes en extern inventering av felaktiga utbetalningar som utmynnade i förslag om utökade förebyggande arbetssätt. Utifrån ovan har en arbetsgrupp tillsatts bestående av handläggare från ekonomiskt bistånd samt arbetsmarknadsenheten, vilka fått i uppdrag att ta fram ett årshjul¹⁴ för verksamhetens arbete. För år 2023 har tre teman valts ut för

¹³ Trend- och omvärldsanalys 2023 Helsingborgs stad, ej daterad.

¹⁴ Förslag Tema Årshjul 2023, n.d.

2023-10-09

ökat fokus; dessa är arbetsförmåga, svartjobb och felaktiga familjeförhållanden. För respektive tema har checklistor tagits fram innehållande omständigheter som kan indikera att det som invånaren förmedlat kanske inte stämmer, samt att olika kompetenshögande insatser och information genomförts under året.

Därtill framgår av intervju att det har tagits fram en kontrollgrupp bestående av olika kompetenser över förvaltningen, som fått i uppdrag att ta fram ett nytt kontrollsystem vid utbetalning av ekonomiskt bistånd. Målsättningen är att det nya kontrollsystemet ska följa processflödet över hela förvaltningen, detta då många invånare som är aktuella för ekonomiskt bistånd rör sig mellan olika verksamheter. Systemet kommer enligt de intervjuade att testas under hösten.

Erhållet enkätresultat visar att majoriteten av respondenterna inom ekonomiskt bistånd bedömer att det finns en hög eller mycket hög risk för välfärdsbrott på arbetsplatsen.

3.4.3 Vård- och omsorgsnämnden

Av nämndens uppföljning av intern kontroll 2022, framgår en identifierad risk avseende att personer får utbetalt pengar till något de inte har rätt till, vilket innebär att skyldigheten enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade om att återkräva felaktiga utbetalningar inte åtagits. Det framgår att 11 stickprovskontroller genomförts varav fem var utan anmärkning. Fyra ledde till att utredning initierades och beslut om återkrav. Två ärenden utreddes fortfarande vidare vid tiden för uppföljningen av intern kontroll. Av vård- och omsorgsnämndens plan för intern kontroll 2023 framgår ingen identifierad risk inom området för välfärdsbrott.

Av intervju avseende personlig assistans framgår att risker analyserades i samband med att enheten för Myndighetens Gemensamma Resurser skapades 2021. Riskanalysen grundade sig dels på omvärldsfaktorer och nationell statistik, dels utifrån förekomsten av ett pågående bedrägeriärende inom förvaltningen.

Enkätresultatet avseende personlig assistans visar att samtliga respondenter bedömer att det finns en risk för välfärdsbrott på arbetsplatsen.

Av intervju avseende hemvård och hemservice framgår att det inte genomförts någon specifik analys gällande risken för välfärdsbrott. Av enkätresultatet framgår att majoriteten av respondenterna bedömer att det finns en låg risk för att välfärdsbrott förekommer på arbetsplatsen.

3.4.4 Socialnämnden

Av uppföljning av intern kontroll 2022 framgår en identifierad risk avseende att placeringskostnader inte stämmer överens med ingångna avtal. Granskning har genomförts av samtliga placeringar för 2021 och för första halvåret 2022. Granskningen visade att det fanns brister i avtalshanteringens innehåll och process, samt att tillräcklig avtalskompetens har saknats. Bristerna som framkom uppges ha varit omfattande.

Av socialnämndens plan för intern kontroll 2023 framgår att en risk identifierats om att avtalsprocessen för placeringar inte fungerar tillfredsställande, detta med risk för bristande kvalitet och ökade kostnader. Av intervju framgår att ovan nämnda kontroll främst är riktad mot HVB-placeringar.

Det har inte genomförts någon strukturerad riskanalys avseende familjehem, dock förs enligt de intervjuade löpande diskussioner utifrån olika riskfaktorer när konsulentstödda familjehem används. Inom nämnden pågår ett utvecklingsarbete för att stärka avtalsuppföljningen och förstärka avtalskompetensen.

Av enkätresultatet framgår att majoriteten av respondenterna som handlägger konsulentstödda familjehem bedömer att det finns en låg risk för att välfärdsbrott förekommer på arbetsplatsen.

3.4.5 **Bedömning**

Vi bedömer att kommunstyrelsen och granskade nämnder i allt väsentligt har säkerställt att en riskanalys med inriktning på välfärdsbedrägerier har genomförts. Det förekommer dock variationer mellan nämnderna.

Vi grundar vår bedömning på att det finns en riskmedvetenhet i staden som återspeglas i genomförda riskanalyser och interna kontrollplaner, där riskfaktorer som berör och angränsar till området välfärdsbrott i allt väsentligt finns med. Vi ser det även som positivt att riskområdet har aktualiserats på övergripande nivå i stadens trend- och omvärldsanalys samt att en kartläggning gjorts av riskområdena kopplade till brott mot välfärdssystemen.

Vi bedömer att arbetsmarknadsnämnden i allt väsentligt har beaktat risken för välfärdsbedrägerier i riskanalys och internkontrollplan. Risker och kontrollområden som berör risken för felaktiga utbetalningar återfinns såväl i 2022 som 2023 års interna kontrollplan. Det finns en hög riskmedvetenhet inom nämnden vilken präglar nämndens arbete, processer och utvecklingsarbete. Detta synliggörs även i de enkätsvar vi erhållit. Nämnden har under 2023 intensifierat arbetet med att ta fram ett årshjul för det förebyggande arbetet samt genom att sammansätta en kontrollgrupp i syfte att stärka nämndens sammanhållna förebyggande insatser och kontrollsystem.

Vi bedömer att vård- och omsorgsnämnden delvis har beaktat risken för välfärdsbedrägerier i riskanalys och internkontrollplan. Vi grundar vår bedömning på att risker inom personlig assistans har beaktats och utgör grund för intern kontroll, dock har det inte genomförts någon formaliserad riskanalys inom området för hemvård och hemservice, vilket vi ser som en brist. Detta återspeglar sig även i enkätsvaren där majoriteten av respondenterna inom hemvård och hemservice bedömer att det finns en låg risk för att välfärdsbrott förekommer på arbetsplatsen, till skillnad mot samtliga respondenter inom personlig assistans som bedömer att det finns en risk.

Vi bedömer att socialnämnden delvis beaktat risken för välfärdsbedrägerier genom att risk för att placeringskostnader inte stämmer överens med ingångna avtal har identifierats. Dock har ingen formaliserad riskanalys avseende felaktiga utbetalningar till konsulentstödda familjehem genomförts.

Utifrån de ansvar nämnderna har enligt sina reglementen samt de inriktningar och mål som finns inom staden med fokus på trygghet och säkerhetsskapande åtgärder mot brott och utnyttjande av välfärdssystemen, ser vi det som viktigt att frågan kring välfärdsbedrägerier återkommande aktualiseras och riskbedöms inom styrelsen och nämnderna. För att stärka det förebyggande arbetet bedömer vi att vård- och omsorgsnämnden och socialnämnden fortsatt behöver utveckla sin riskanalys och tillse

att nämndens samtliga verksamheter och processer som kan vara föremål för välfärdsbrott inkluderas i nämndens riskanalys.

3.5 Rutiner, riktlinjer och kontrollaktiviteter

3.5.1 Kommunstyrelsen

Vad gäller inköp genomförs olika kontroller, främst av bolag som identifierats verka i riskbranscher. Inköpsenheten har framarbetat en Excelfil som tydliggör möjliga kontroller, varav vissa är rutinkontroller och vissa mer djupgående och utförs av särskilda utredare vid behov. Arbetet pågår med att utveckla kontrollrutinerna för de stadsövergripande avtalen. Under intervju lyfts vidare att enheten har byggt upp en god kontakt med Skatteverket, samt att samverkan även sker med Malmö stad och Göteborgs stad för informations- och erfarenhetsutbyte. Till den senare ska ett studiebesök genomföras under hösten.

Vi har inom ramen för granskningen inte tagit del av särskilda kontroller på stadsövergripande nivå som följer upp nämndernas följsamhet till Program för uppföljning av privata utförare.

3.5.2 Arbetsmarknadsnämnden – ekonomiskt bistånd

Arbetsmarknadsförvaltningen har tagit fram riktlinjer för ekonomiskt bistånd¹⁵ som anger rutiner för handläggning och beslutsprocessen i syfte att säkerställa en rättssäker och likvärdig handläggning. Inom arbetsmarknadsenheten finns medarbetare, så kallade guider, som arbetar med att stötta invånaren som erhåller ekonomiskt bistånd genom att tillsammans med invånaren upprätta och följa en individuell planering mot självförsörjning. Vid misstanke om förekomst av felaktiga utbetalningar kontaktar socialsekreteraren, flera fall i samråd med guiden, FUT-handläggare för särskild utredning av ärendet. Arbetsmarknadsnämnden har tagit fram en rutinhandbok¹⁶ för utredare som arbetar med felaktigt utbetalt bistånd och rutiner för att motverka felaktiga utbetalningar.

Av intervjuerna framgår att förvaltningen arbetar med att förhindra välfärdsbrott genom stickprov (riktade samt oförutsägbart i kontrollsystem), tydlighet kring rättigheter och skyldigheter, tät uppföljning med invånaren, BankID, samt genom att undersöka automatiserade lösningar (exempelvis jämförelse mot föregående månad och folkbokföring). I intervju framgår att förvaltningen i sina analyser identifierat att majoriteten felaktiga utbetalningar beror på misstag och brist på förståelse från invånarens sida. I mer sällsynta fall handlar det om individer som satt i system att utnyttja välfärdssystemet.

Samverkan sker regelbundet med Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Skatteverket, med vilka det finns inarbetade kanaler och kontaktpersoner för informationsöverföring och vid utlämnande av underrättelser.

¹⁵ Helsingborgs stads riktlinjer för ekonomiskt bistånd, Arbetsmarknadsdirektör 2023-05-05

¹⁶ Rutinhandbok för utredare, Arbetsmarknadsnämnden n.d.

2023-10-09

Av enkätresultatet framgår att majoriteten av respondenterna anser att arbetsplatsen har arbetssätt för att förebygga välfärdsbrott, samt upplever att chefer kommunicerar ett tydligt förhållningssätt gällande frågorna.

3.5.3 Vård- och omsorgsnämnden - *personlig assistans*

Brukarna i kommunen väljer själva vilken utförare de vill anlita för personlig assistans, och avtal tecknas mellan utföraren och brukaren. I dagsläget ansvarar kommunen för cirka 10% av brukarna medan ett 40-tal bolag har avtal med övriga brukare.

I januari 2023 genomfördes en förändring av utbetalningsprocessen inom personlig assistans i syfte att förekomma återkrav och åstadkomma en ökad kontroll. Vid tiden för granskningen krävs att brukaren eller en fullmaktstagare ansöker om utbetalning genom en e-tjänst, tidigare var förloppet enligt uppgift mer likt fakturahantering. En särskild checklista¹⁷ har tagits fram som enligt de intervjuade utgör stöd i kontrollarbetet. Exempelvis sker kontroller att ansökan är gjord av den enskilde eller en person med giltig fullmakt, att timmarna överensstämmer med eller understiger beslutet och att assistansen utförts i enlighet med arbetstidslagstiftning och kollektivavtal. Av intervju framgår att den förändrade utbetalningsprocessen möjliggör att göra avslag på delar av ansökan om avvikelser identifierats, vilket är överklagningsbart. Tidigare krävdes att fakturor krediterades när inte hela beloppet skulle utbetalas. När avslag görs meddelas Inspektionen för vård och omsorg (IVO) som tillståndsansvarig myndighet. Den förändrade utbetalningsprocessen har enligt intervjuade lett till en ökad kontroll och noggrannhet i handläggningen.

LSS-handläggarna har främst löpande kontakt med brukaren i samband med biståndsbedömning och vid omprövning av beslut. Förvaltningens kontakt med den externa leverantören sker främst inom ramen för förvaltningens rutin för avtalsuppföljning. Systemet Inyett används som stöd för att kontrollera olika riskparametrar såsom leverantörsbetalningar och företagsrating.

FUT-handläggarna genomför stickprovskontroller av ärenden i verksamhetssystemet. En rutin¹⁸ anger vad som ska kontrolleras vid stickprov, vilket bland annat innefattar att kontrollera ansökta, beviljade och genomförda assistanstimmar. Av intervju framgår att stickprov har genomförts i samtliga pågående ärenden vid tiden för granskningen. Vidare samverkar vård- och omsorgsförvaltningen med stadens IT och digitaliseringsavdelning för utveckling av digitala system. Ett arbete pågår med att ta fram en modul som med hjälp av AI ska genomföra kontroller enligt arbetstidslagen, detta eftersom det upptäckts att kollektivavtalen inte alltid följs. Lansering av modulen planeras enligt uppgift till januari 2024, då det nya verksamhetssystemet ska vara implementerat. Vidare pågår ett arbete med att skapa en AI-lösning för att utifrån

¹⁷ Checklista för hantering av ansökan om utbetalning av ersättning för beviljad personlig assistans, beslutad av enhetschef. Gäller från och med 2023-02-13

¹⁸ Rutin för att verkställa beslut om felaktiga utbetalningar. Beslutad av enhetschef. Gäller från och med 2022-04-05

2023-10-09

kända parametrar hitta ärenden av intresse, i stället för som idag då det sker via slumpmässig kontroll.

Majoriteten av respondenterna anger i enkätsvaren att deras arbetsplats har arbetssätt för att förebygga välfärdsbrott, samt att de upplever att chefer kommunicerar ett tydligt förhållningssätt gällande frågorna.

3.5.4 Vård- och omsorgsnämnden - hemvård och hemservice

Inom staden finns en extern utförare inom hemvård och åtta inom hemservice. I avtalskriterierna framgår bland annat att beställaren äger rätt att löpande följa, inspektera och göra revision av verksamheten, samt att bolaget åtar sig att lämna redogörelse för verksamheten enligt föreskrifter och rutiner som meddelats av beställaren.

Ersättningsystemet inom hemvård är i stora delar utformat utifrån en schabloniserad ersättningsmodell där samma summa utgår, oavsett stödbehov, givet att det finns ett beslut om insats. Resonemanget bakom denna ersättningsmodell uppges vara att utföraren kan ha brukare med olika typer av stödbehov och att ersättningen därmed balanseras hos utföraren. Inom hemservice ska utföraren tillsända staden antal planerade timmar per månad samt utförd tidsåtgång. Kunden undertecknar att respektive besök ägt rum. Kunden/brukaren betalar själv en avgift för hemvård och hemservice. Enligt intervjuade utgör avgiften en kontrollmekanism för att arbetet ska utföras.

Kontroll av utförarens verksamhet sker utifrån fastställt beslut om insats, där utföraren lägger in verkställighet och genomförandeplan i verksamhetssystemet, vilket utgör förutsättningar för att få ersättning. Viss registervård genomförs även av utföraren som ansvarar för att ta bort en kund ur systemet om denne exempelvis avlider. Att utföraren gör justeringar krävs för att ersättning för hemvård inte ska utgå för en avliden. Inför utbetalning sker kontroll i enlighet med förvaltningens faktura- och attestrutiner.

LOV-samordnaren har, utöver att samordna frågorna kring LOV, även i sitt uppdrag att arbeta fram kontrollrutiner för avtalsuppföljning. Vid tiden för granskningen pågår ett arbete med att ta fram en mer strukturerad kontroll av utförarna. Planen är enligt uppgift att årligen skicka ut frågor och begära in dokument, likt när ett nytt bolag godkänns som utförare. Framåt finns planer på att FUT-handläggarna inom vård- och omsorgsförvaltningen även ska arbeta med uppföljning av hemvård och hemservice. I uppföljningen planeras att en typ av kontroll ska ske på individnivå av huruvida kund/brukare får avsedd hjälp, samt att stickprov ska genomföras av utförda tjänster. I arbetet med att utforma avtalsuppföljningar samverkar LOV-samordnaren med sin motsvarighet inom Lunds kommun. Vidare framhålls att det finns nätverk inom ekonomiprocesser där frågor kring kontrollfunktioner lyfts.

Av intervju framgår vidare att en kvalitetsgranskning har genomförts av förvaltningens kvalitets- och utvecklingsavdelning avseende utförare inom hemvård. Granskningen omfattade enligt uppgift besök i verksamheten samt inhämtande av underlag. Under granskningen aktualiserades brister avseende administration och genomförandeplaner. Granskningen gav inte upphov till att inte betala ut ersättning till utföraren, dock infördes en automatiserad kontroll i form av en robot som kontrollerar att

genomförandeplanerna innehåller den information som krävs. Om uppgifter saknas meddelas utföraren.

Omkring hälften av enkätrespondenterna är osäkra på om arbetsplatsen har arbetssätt för att förebygga välfärdsbrott. I fritextsvar hänvisar flera av de respondenter som svarat ja på frågan att det finns handläggare inom förvaltningen som arbetar med frågorna. Drygt hälften av respondenterna anger att de delvis upplever att chefer kommunicerar ett tydligt förhållningssätt gällande välfärdsbrott.

3.5.5 Socialnämnden – konsulentstödda familjehem

De konsulentstödda familjehem som nyttjas inom staden avropas via det avtal som Skånes kommuner som ombud har upphandlat. Av Skånes kommuners förfrågningsunderlag avseende familjehem och jourhem framgår vilka krav som ställs på tjänsten, exempelvis att verksamheten ska rekrytera, ge stöd, handledning och utbildning till familjehemmet/jourhemmet. Det anges även att verksamheten varje månad ska skicka skriftliga rapporter enligt en mall till uppdragsgivaren med information om hur uppdraget fortskrider. Vilka familjehem som anlitas utgår från matchning av respektive barn och dess behov utifrån de krav som ställts från familjehemssekreterarna i respektive fall.

Förvaltningen betalar per dygn för familjehemsvård, det genomförs ingen separat fakturering för exempelvis handledning utan detta ska ingå i dygnskostnaden. Nuvarande rutin är att familjehemssekreterare mottagningsattesterar fakturor där kontroll sker utifrån deras kunskap om avtalade dygnspriser. Fakturorna går därefter till ekonom och chef för beslutsattest och utbetalning. Det krävs att det finns ett aktuellt beslut i placeringssystemet Procapita för att utbetalning ska kunna genomföras. Inom ramen för granskningen har vi inte tagit del av någon rutin eller checklista där det framgår hur familjehemssekreterarnas kontroll ska genomföras. Av intervju framgår dock att kontrollen för attestering ökats mot bakgrund av att konsulentbolag fakturerat felaktiga månadsbelopp. Enligt uppgift genomfördes en undersökning under 2021 som visade att det fanns höga tilläggskostnader och att kostnader godkännts som redan låg inom dygnspriset. Vidare används systemet Inyett för att kontrollera olika riskparametrar såsom leverantörsbetalningar och företagsrating. Därtill genomför Skånes kommuner inom ramen för övergripande avtalsansvarig, löpande kontroller.

Vid tiden för granskningen pågår ett utvecklingsarbete, vilket nämns i avsnitt 3.1.4 och 3.4.4. En arbetsgrupp under ledning av förvaltningens utvecklingsledare, har tillsats med syfte att ansvara för och utveckla en struktur för förvaltningens avtalsuppföljning. Arbetsgruppen ska enligt uppgift arbeta med en systematisk uppföljning av bolag som förmedlar HVB- och familjehem för att säkerställa deras kvalitet och ekonomi. En del i detta är att arbetsgruppen ska mottagningsattestera fakturor och då kontrollera pris mot avtal. Det har enligt uppgift funnits en okunskap gällande förväntade fakturabelopp och vad som ingår i avtal, vilket lett till att diskussioner om vem som ska betala för olika delar. Intervjuade beskriver en förhoppning om att ökad kunskap om avtalen ska möjliggöra ökad kontroll och jämförelser.

I arbetet med att utveckla avtalshanteringen sker samverkan med Skånes kommuner, Malmö stad och Lunds kommun. I den pågående uppstarten av arbetsgruppen genomförs samverkan med Skatteverket där utbildningsinsatser kommer genomföras

2023-10-09

för arbetsgruppen under hösten. Vidare deltar familjehemshandläggarna i ett nätverk inom Familjen Helsingborg som sammanträder några gånger per termin. Vid dessa träffar har konsulentstödda familjehem och avtalsuppföljning diskuterats.

Av enkätresultatet framgår att majoriteten av respondenterna uppger att de är osäkra på om arbetsplatsen har arbetssätt för att förebygga välfärdsbrott. Drygt hälften av respondenterna upplever att chefer kommunicerar ett tydligt förhållningssätt gällande välfärdsbrott.

3.5.6 Bedömning

Vi bedömer att arbetsmarknadsnämnden och vård- och omsorgsnämnden har beaktat risken för välfärdsbedrägerier i de dokumenterade riktlinjer och rutiner som är styrande för handläggningen av ekonomiskt bistånd respektive personlig assistans. Vi bedömer vidare att arbetsmarknadsnämnden vad gäller ekonomiskt bistånd, och vård- och omsorgsnämnden vad gäller personlig assistans, i allt väsentligt har säkerställt att relevanta kontrollaktiviteter identifieras och utförs, dels inför och efter utbetalning av bidrag/ersättning.

Såväl arbetsmarknadsnämnden som vård- och omsorgsnämnden vad gäller personlig assistans, har utformat riktlinjer och rutiner/checklistor som stöd i det förebyggande arbetet och vid genomförande av stickprovskontroller. Vi ser det som värdefullt att verksamheterna har särskilda FUT-handläggare som arbetar systematiskt med kontrollaktiviteter samt är behjälpliga vid utredning om misstanke om välfärdsbrott. Vi ser det som positivt att utvecklingsarbete pågår inom ekonomiskt bistånd genom utveckling av ett årshjul för systematisk kontroll och stöd i förebyggande insatser samt de förändringar i arbetssätt och kontroller som skett inom personlig assistans som grund för utbetalning och avtalsuppföljning.

Vad gäller kommunstyrelsen bedömer vi att risken för välfärdsbedrägerier i allt väsentligt har beaktats i de dokumenterade riktlinjer och rutiner som är styrande för stadens inköp och upphandling. Enligt de intervjuade pågår utvecklingsarbete för att utveckla kontrollrutinerna för de stadsövergripande avtalen. Vi ser fortsatt utveckling att på stadsövergripande nivå säkerställa att stadens Program för uppföljning av privata utförare efterföljs av nämnderna och med uttalad kvalitet.

Vi bedömer delvis att vård- och omsorgsnämnden och socialnämnden har beaktat risken för välfärdsbedrägerier i de dokumenterade riktlinjer och rutiner som är styrande för handläggningen av hemvård och hemservice samt konsulentstödda familjehem. Vi bedömer vidare att vård- och omsorgsnämnden vad gäller hemvård och hemservice, och socialnämnden delvis har säkerställt att relevanta kontrollaktiviteter identifieras och utförs, dels inför och efter utbetalning av bidrag/ersättning.

Vi grundar vår bedömning på att det saknas dokumenterade riktlinjer och rutiner som tydliggör vilka kontroller och förebyggande insatser som ska genomföras för att minska risken för välfärdsbedrägerier. Vi konstaterar att det genomförs vissa kontroller i samband med godkännande av leverantör och i samband med löpande avtalsuppföljning och fakturahantering. Dock ser vi fortsatt utvecklingsarbete i att säkerställa att det sker en tillräcklig avtalsuppföljning, dels utifrån stadens Program för

2023-10-09

uppföljning av privata utförare dels att kontrollen i högre utsträckning täcker in risken för välfärdsbrott.

Vi ser det som positivt att utvecklingsarbete pågår och att nämnderna stärkt sin riskmedvetenhet kring välfärdsbedrägerier och identifierat behov av en mer systematiserad kontroll och avtalsuppföljning. Vi ser det som viktigt att nämnderna fortsatt utvecklar avtalsuppföljningen och tillser att det finns en kontrollstruktur som genomsyrar nämndens samtliga verksamheter (gäller vård- och omsorgsnämnden) såväl inför som efter utbetalning av ersättning, och att kunskapsnivån inom området att upptäcka och förebygga välfärdsbedrägerier stärks hos såväl chefer som medarbetare. Vi ser bland annat risker förenade med det ersättningsystem som idag finns för hemvård, och bedömer att tydligare kontroller bör införas inom såväl hemservice som hemvård för att tillse att angiven insats och tidsåtgång faktiskt utförts av leverantören i relation till beslutad insats. Idag saknas sådana kontrollrutiner avseende hemvård. Rörande konsulentstödda familjehem ser vi att bristen på kunskap om avtalens innehåll och korrekta ersättningsnivåer utgör ett riskområde för välfärdsbrott.

3.6 Rutiner vid misstankar om välfärdsbrott

3.6.1 Kommunstyrelsen

Staden har en övergripande tipsfunktion där medborgare kan inkomma med uppgifter om misstanke om felaktig utbetalning. Tipsfunktionen lanserades av vård- och omsorgsförvaltningen under 2022 och delas med arbetsmarknadsförvaltningen. Funktionen nås via stadens hemsida och är inspirerad av en förlaga från Försäkringskassans kontrollenhet. För att skapa kännedom om tipstjänsten finns enligt uppgift planer på att kontinuerligt lyfta den medialt. Enligt uppgift har antalet tips varit få under det senaste året.

Vidare kan en anställd eller annan som har en arbetsrelation till staden vid misstanke om missförhållanden rapportera detta i stadens visselblåsarfunktion. Av intervju framgår att det inkommit få ärenden, varav inga avsett välfärdsbrott.

3.6.2 Arbetsmarknadsnämnden – ekonomiskt bistånd

I intervju framgår att det är FUT-handläggarna som via kontakt med socialsekreterare eller guide, hanterar alla ärenden där misstanke om felaktig utbetalning förekommer. Ärenden kan även inkomma från Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, polisen eller som en anonym anmälan från allmänheten. Angivna samverkansforum (avsnitt 3.3) anges vara viktiga forum för informationsutbyte vid misstanke om välfärdsbrott.

Enligt rutinhandboken för utredare ska utredning endast initieras på förekommen anledning i de fall där misstanke om felaktig utbetalning finns. I de fall som FUT-handläggarna kan konstatera att felaktiga utbetalningar har förekommit, påbörjas utredning i enlighet med handboken. I handboken framgår att felaktiga utbetalningar delas upp i två övergripande grupper; felaktiga utbetalningar till följd av felaktiga uppgifter från biståndssökande, samt felaktiga utbetalningar till följd av handläggningsfel.

2023-10-09

Felaktiga utbetalningar som upptäcks genom en rutinmässig kontroll, är ärenden där nämnden kunnat eller borde kunnat upptäcka att invånaren lämnat felaktiga eller ofullständiga uppgifter. Dessa sorteras inte under begreppet bidragsbrott. Felaktiga utbetalningar som grundar sig i att den biståndssökande inte har redovisat korrekta uppgifter som inte skulle kunnat uppmärksammas vid rutinmässiga kontroller blir i regel föremål för en utredning om misstänkt bidragsbrott. Felaktiga utbetalningar på grund av handläggningsfel omfattas av de utbetalningar som sker felaktigt till följd av bristande handläggning. Sådana utbetalningar ska anmälas till utredare för bedömning om eventuell åtgärd. Vidare innehåller handboken bland annat hänvisning till lagen om underrättelseskyldighet och att myndigheter har en skyldighet att informera varandra om det finns anledning att tro att annan myndighet har utbetalat en förmån felaktigt.

Det är arbetsmarknadsnämndens sociala utskott som utifrån FUT-handläggarens utredning fattar slutligt beslut om huruvida utredningen ska leda till återkrav eller polisanmälan, vilket framgår av delegationsordning¹⁹. Under 2022 genomfördes 108 återkrav om sammanlagt över 2,7 mkr. Samma år genomfördes 33 polisanmälningar.

I takt med att förvaltningen intensifierat samverkan mellan de olika delarna i verksamheten har en kulturförflyttning inletts. Kulturförflyttningen har enligt uppgift inneburit en ökad medvetenhet inom verksamheterna, där medarbetare i högre grad än tidigare reagerar och signalerar vid misstanke om felaktigheter. Bland annat har det blivit ett ökat samarbete och informationsutbyte mellan guider och socialsekreterare, där guiden i högre grad kommunicerar till sekreteraren vid misstanke om omständigheter som påverkar en invånares rätt till bistånd.

Samtliga enkätrespondenter uppger att de vet hur de ska agera om de misstänker eller upptäcker förekomst av fusk, oegentligheter och välfärdsbrott. Majoriteten uppger att de har kännedom om att någon incident kopplat till välfärdsbrott inträffat på arbetsplatsen.

3.6.3 Vård- och omsorgsnämnden - *personlig assistans*

När information om misstänkt felaktig utbetalning inkommer hanteras detta av FUT-handläggaren som kontrollerar underlaget och bedömer felaktigheten. Om det upptäcks att felaktig utbetalning utgått beslutar FUT-handläggaren om återkrav. Av intervju framgår att vid misstanke om välfärdsbrott genomförs polisanmälan. Beslut om att polisanmäla brott är enligt nämndens delegeringsordning²⁰ delegerat till FUT-handläggare.

Vidare har processbeskrivningar²¹ tagits fram för när anmälan inkommer genom olika kanaler, så som internt, externt och vid stickprov. I processerna beskrivs hur ett ärende ska hanteras från det att det uppmärksammas.

Intervjuade lyfter samverkan som en viktig faktor i arbetet mot välfärdsbrottslighet. Det framgår att enheten har nära samarbeten med Polisen, IVO och Försäkringskassan,

¹⁹ Arbetsmarknadsnämndens delegeringsordning. Senast reviderad 2023-06-20 § 42

²⁰ Vård- och omsorgsnämndens delegeringsordning. Senast reviderad 2023-04-27 § 61

²¹ FUT-process. Beslutad av myndighetschef. Gäller från och med 2022-04-27

2023-10-09

samt att projektet Municipal ger upphov till stora kontaktytor. Samverkan med Försäkringskassan kan i vissa fall ske inom ramen för specifika ärenden, exempelvis om det rör personer i samma hushåll. Samverkan med IVO sker genom att staden ger underlag till IVO, som har möjlighet att dra in tillstånd för utförare som inte följt lagstiftningen.

Av intervju framgår att enheten för Myndighetens gemensamma resurser, under 2022 sammankallade representanter från kommuner runt om i Skåne för kunskapsdelning. Nätverket lever vidare via mejl och övergripande information delas enligt uppgift mellan kommunerna. FUT-handläggarna samverkar med liknande roller i Uppsala kommun. Vidare sker samverkan inom staden bland annat med inköpsenheten avseende arbetsmetoder gällande bolag. Avstämningar genomförs enligt uppgift två gånger per termin. Samverkan sker även med arbetsmarknadsförvaltningens FUT-handläggare.

Majoriteten av enkätrespondenterna svarar att de vet hur de ska agera om de misstänker eller upptäcker förekomst av fusk, oegentligheter och välfärdsbrott och nästintill samtliga har kännedom om att någon incident inträffat på arbetsplatsen.

3.6.4 Vård- och omsorgsnämnden - hemvård och hemservice

Vi har inom ramen för granskningen inte tagit del av dokumenterade rutiner där det framgår hur medarbetare kan fånga upp och hantera misstankar om välfärdsbedrägerier. Vid misstankar om välfärdsbrott, kontaktas enligt de intervjuade förvaltningens jurister för vidare utredning.

Av enkäten framgår att drygt hälften vet hur de ska agera vid misstanke om förekomst av fusk, oegentligheter och välfärdsbrott, varav flera i fritextsvar anger att de skulle ta upp frågan med sin chef. Omkring en tredjedel av enkätrespondenterna har kännedom om att någon incident kopplad till välfärdsbrott inträffat på arbetsplatsen.

3.6.5 Socialnämnden – konsulentstödda familjehem

Vi har inom ramen för granskningen inte tagit del av dokumenterade rutiner där det framgår hur medarbetare kan fånga upp och hantera misstankar om välfärdsbedrägerier.

Intervjuade beskriver att vid avvikelser från avtal tas kontakt med Skånes kommuner (i de fall de agerat upphandlande myndighet). Familjehemssekreterarna kontaktar närmaste chef som för informationen vidare i organisationen. Vidare framgår att om brottsmisstankar finns ska detta anmälas till polisen, vilket tas ställning till i samråd med ansvarig chef. I jämförelse med övriga nämnders delegationsordningar framgår inte av socialnämndens²² vem som har beslutanderätt om polisanmälan vid misstänkt bidragsbrott.

Av enkäten framgår att majoriteten av respondenterna vet hur de ska agera vid misstanke eller upptäckt av förekomst av fusk, oegentligheter och välfärdsbrott. Drygt hälften har inte kännedom om att någon incident kopplad till välfärdsbrott inträffat på arbetsplatsen.

²² Socialnämndens delegeringsordning. Senast reviderad 2023-06-22 § 116

3.6.6 Bedömning

Vi bedömer att kommunstyrelsen, arbetsmarknadsnämnden vad gäller ekonomiskt bistånd och vård- och omsorgsnämnden vad gäller personlig assistans, i allt väsentligt har ett ändamålsenligt system och rutiner för att fånga upp och hantera misstankar om välfärdsbedrägerier. Vi bedömer endast delvis att vård- och omsorgsnämnden vad gäller hemservice och hemvård samt socialnämnden, har ett ändamålsenligt system och rutiner för att fånga upp och hantera misstankar om välfärdsbedrägerier.

Inom staden finns övergripande system och rutiner genom tipstjänst och visseblåsarfunktion som syftar till att fånga upp och hantera misstankar om välfärdsbedrägerier såväl internt som externt från medborgare/intressenter. Motsvarande funktioner finns inom arbetsmarknadsnämnden och vård- och omsorgsnämnden. Vi bedömer att det inom processerna hemvård och hemservice samt konsulentstödda familjehem saknas nedskrivna rutiner och riktlinjer som tydliggör vilka åtgärder som ska vidtas vid misstankar om välfärdsbrott. För att säkerställa att det finns en tydlighet i hur arbetet ska bedrivas och att samtliga medarbetare har kännedom om hur de ska agera, bedömer vi att dokumenterade rutiner bör upprättas.

Vad gäller de stadsövergripande systemen har vi inom ramen för granskningen inte fått någon sammanställd rapportering, enligt de intervjuade har antalet tips varit få under de senaste åren. Vad gäller övriga förvaltningar bedöms tipssystemen och rutinen som väl fungerande även om antalet tips varierar.

3.7 Utbildning och kompetensstärkning

3.7.1 Kommunstyrelsen

På stadsövergripande nivå genomförs utbildningsinsatser genom projektet Municipal, där det minst en gång per halvår genomförs workshops eller träffar där experter bjuds in för att föreläsa för utvalda förvaltningar/verksamheter. Vid dessa träffar kopplas även förvaltningar från de olika deltagarkommunerna samman för att dela goda exempel och arbetssätt.

Vidare har utbildningsinsatser hållits rörande att motverka välfärdsbrott inom föreningsbidrag, i samarbete med Lunds kommun och Malmö stad, samt rörande mutor, jäv och otillåten påverkan. Den senare genomfördes för personal som arbetar med myndighetsutövning, upphandling och inköp. Under hösten kommer en stadsövergripande utbildning att hållas rörande otillåten påverkan. Inom ramen för arbetet har samtliga HR-chefer för respektive förvaltning intervjuats. Utbildningen kommer att erbjudas representanter för samtliga förvaltningar. Det kommer även under hösten att hållas en utbildningsdag i samarbete med Ekobrottsmyndigheten.

3.7.2 Arbetsmarknadsnämnden - *ekonomiskt bistånd*

Av intervju framgår att förvaltningen tagit ett omtag rörande kompetensförstärkning i processen för arbetet mot välfärdsbrott där fokus skiftat från att utgå främst från ekonomiskt bistånd till att inkludera hela förvaltningen. Det framhålls att kompetensutveckling sker löpande genom särskilda arbetsgrupper och genom riktade

utbildningsinsatser där medvetenheten bland personalen ökat i takt med att kontrollarbetet utvecklats.

Av enkätresultatet framgår att nästan samtliga fått utbildning eller information från arbetsgivaren om att förebygga och minska risken för välfärdsbrott.

3.7.3 Vård- och omsorgsnämnden - *personlig assistans*

Av intervju framgår att det inte genomförs någon återkommande eller obligatorisk utbildning inom området för förvaltningen i stort. FUT-handläggarna har genomgått utbildningar via Polisen samt under våren besökt tre kommuner som arbetar mot välfärdsbrottslighet. Inom Myndigheten genomförs enligt uppgift återkommande informationsinsatser. Vidare framgår att det pågår ett arbete med att skapa utbildningsmoduler och att det finns en ambition om att på sikt kunna stötta övriga delar av förvaltningen i arbetet mot välfärdsbrott.

Av enkätresultatet framgår att majoriteten uppger att de fått någon form av utbildning eller information från arbetsgivaren om att förebygga och minska risken för välfärdsbrott, varav drygt en tredjedel av respondenterna uppger att de fått det under det senaste året.

3.7.4 Vård- och omsorgsnämnden - *hemvård och hemservice*

Av intervju framgår att LOV-samordnaren under våren 2023 har gått en utbildning om välfärdsbrottslighet.

Av enkätresultatet framgår att omkring en tredjedel av respondenterna har fått någon form av utbildning eller information från arbetsgivaren om att förebygga och minska risken för välfärdsbrott under det senaste året eller för mer än ett år sedan.

3.7.5 Socialnämnden - *konsulentstödda familjehem*

Intervjuade uppger att det inte genomförts någon särskild utbildning inom området välfärdsbrott, dock framgår att informationsutbyten sker löpande mellan olika förvaltningar.

Av enkätresultatet framgår att majoriteten inte fått utbildning eller information från arbetsgivaren om att förebygga och minska risken för välfärdsbrott.

3.7.6 Bedömning

Vi bedömer delvis att kompetensstärkning inom välfärdsbedrägerier tillhandahålls för medarbetare och chefer.

Vi kan konstatera att utbildningsinsatser görs men att det ser olika ut mellan granskade nämnder i vilken omfattning det sker utifrån området välfärdsbedrägerier. Vi bedömer att kompetensstärkningen i flera granskade nämnder, undantaget arbetsmarknadsnämnden, förefaller vara funktionsknutet eller avgränsat till vissa verksamheter och inte tillhandahållet på en aggregerad nämnds nivå. Enkätsvaren visar även att det varierar i vilken grad chefer och medarbetare som arbetar med angivna processer har fått utbildning eller information från arbetsgivaren om att förebygga och minska risken för välfärdsbrott. Vi ser det som positivt att vissa stadsövergripande

2023-10-09

utbildningar som berör välfärdsbrott har genomförts och att fler initierats utifrån identifierade risker och behov. Vi konstaterar vidare att samverkan i kompetensförstärkande syfte sker i någon form inom samtliga nämnders verksamheter såväl internt som med andra myndigheter och kommuner, vilket vi bedömer som avgörande för att utveckla effektiva arbetsätt och metoder.

I det framåtskridande arbetet bedömer vi det som viktigt att nämnderna säkerställer att chefer och medarbetare som arbetar med processer där risken för välfärdsbrott finns, tillhandahålls kontinuerlig utbildning och information för att säkerställa att medarbetare har den kunskap som behövs för att möjliggöra upptäckt av, och förebyggande av välfärdsbrott.

3.8 Stadsövergripande uppföljning

Kommunfullmäktiges fyra beslutade inriktningar följs upp årligen i stadens årsredovisning. Av årsredovisningen för 2022 framgår utifrån inriktningen "*Helsingborg ska upplevas som en trygg plats*" att det under 2022 genomförts en nystart av det lokala samverkansrådet. Vidare nämns regeringsuppdraget Municipal som en viktig del samt att staden gjort en intern kartläggning av förekomsten och riskerna gällande välfärdsbrott.

Av årsredovisningen 2022 framgår att kommunstyrelsens mål om att *Tryggheten i Helsingborg enligt stadens trygghetsindex för allmän plats ska 2022 öka till minst 58*, har uppnåtts. I anslutning till detta nämns trygghetspaketet och arbetet mot välfärdsbrott. Av stadens delårsrapport per 30 april 2023 framgår att 2023 års mål om att trygghetsindex ska öka till minst 60, prognosticeras att uppnås. Vidare framgår i intervju och vid protokollgranskning att kommunstyrelsen vid flera tillfällen fått återrapportering kring trygghetsskapande åtgärder som genomförts i staden.²³ Vi har inom ramen för granskningen tagit del av en deluppföljning av trygghetspaketet²⁴ där det per åtgärd framgår summa, status i september månad, förväntat resultat för året, samt behov av medel för 2023.

Inom Municipal rapporterar deltagande verksamheter in vilka insatser som gjorts under föregående månad. Det görs månatliga uppföljningar av arbetet inom LSR där respektive myndighet och förvaltning tar fram en uppskattning av värdet och dess effekt utifrån de insatser/åtgärder som genomförts under aktuell månad. Resultatet av dessa uppföljningar rapporteras därefter till kommunalrådsberedningen av säkerhetschef.

3.8.1 Bedömning

Vi bedömer att det delvis sker en tillräcklig uppföljning av det samlade arbetet mot välfärdsbedrägerier i staden för att säkerställa att förebyggande och upptäckande insatser görs.

²³ Kommunstyrelsen 2022-09-07 § 143, 2023-03-01 § 54

²⁴ Deluppföljning trygghetspaket 2022, status per september 2022

Helsingborgs stad

Granskning av stadens arbete mot välfärdsbrott

2023-10-09

Det sker återkommande uppföljningar till kommunstyrelsen och fullmäktige utifrån de fastställda inriktningar, mål och ekonomiska satsningar som finns för staden som berör trygghet, säkerhet och minskad brottslighet, där välfärdsbrott ingår som en del. Vi noterar även att månatliga uppföljningar sker utifrån det lokala samverkansrådet där effekter och värdet av genomförda insatser redovisas. Motsvarande sammanställningar finns utifrån från de utredningar som FUT-handläggare inom arbetsmarknadsnämnden och vård- och omsorgsnämnden genomför.

Utifrån den interna kartläggning som staden gjort kring förekomsten av och riskerna gällande välfärdsbrott, samt de ansvar som åligger respektive nämnd vad gäller brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder, ser vi det som viktigt att kommunstyrelsen säkerställer *att hela staden* aktualiserar ämnet. För att utveckla stadens arbete med att motverka och upptäcka välfärdsbrott, ser vi det som viktigt att beslutade och pågående insatser i högre grad analyseras och systematiskt rapporteras till nämnd och styrelse, för att ge ett samlat underlag kring nuläge, effekter och behov av fortsatta åtgärder och prioriteringar.

4 Slutsats och rekommendationer

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen och ansvariga nämnder har säkerställt en ändamålsenlig styrning och tillräcklig intern kontroll avseende arbetet mot välfärdsbrott.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att kommunstyrelsen och arbetsmarknadsnämnden i allt väsentligt har säkerställt en ändamålsenlig styrning och en tillräcklig intern kontroll avseende arbetet mot välfärdsbrott.

Vad gäller vård- och omsorgsnämnden och socialnämnden är vår samlade bedömning att nämnderna delvis har säkerställt en ändamålsenlig styrning och en tillräcklig intern kontroll avseende arbetet mot välfärdsbrott.

Vi noterar att det varierar mellan nämnderna i vilken grad förebyggande insatser och kontrollaktiviteter genomförs, men även att det skiljer sig åt inom vissa nämnder. Vi bedömer även att det finns variationer i vilken mån nämnderna har utvecklat dokumenterade riktlinjer och rutiner som stöd i arbetet och vilka rutiner som ska vidtas vid misstanke om välfärdsbrott.

För att stärka det strukturerade arbetet med att upptäcka och förebygga välfärdsbrott, ser vi det som viktigt att kommunstyrelsen säkerställer att *hela staden* aktualiserar ämnet och stärker arbetet med riskanalys och förbättrad kontrollmiljö. Det behöver också vara tydligt vilka rutiner som ska vidtas inom respektive nämnd och på stadsövergripande nivå vid misstanke om välfärdsbrott och hur dessa ska utredas och anmälas.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Utveckla en strategi som tydliggör hur stadens arbete mot välfärdsbrott ska bedrivas och systematiseras, inkluderande ansvarsförhållanden, arbetssätt och metoder och hur arbetet ska följas upp.
- Säkerställa att chefer och medarbetare kontinuerligt och i samband med introduktion ges kompetensstärkning gällande stadens övergripande mål och arbete mot välfärdsbrott och den myndighetssamverkan som sker.
- Stärka den samlade uppföljningen av stadens arbete mot välfärdsbrott för att medvetandegöra de insatser som görs och dess effekt, samt synliggöra behov av åtgärder och prioriteringar framåt.

Vi rekommenderar arbetsmarknadsnämnden att:

- Fortsatt säkerställa att chefer och medarbetare kontinuerligt och i samband med introduktion ges kompetensstärkning avseende nämndens arbete mot välfärdsbrott.
- Säkerställa att de utvecklingsinsatser som pågår vad gäller stärkt kontrollsystem implementeras och får effekt i verksamheten.

Helsingborgs stad

Granskning av stadens arbete mot välfärdsbrott

2023-10-09

Vi rekommenderar vård- och omsorgsnämnden att:

- Säkerställa att en riskanalys specifikt inriktad på riskerna för välfärdsbrott genomförs som omfattar nämndens samtliga verksamhetsområden och processer.
- Säkerställa att det finns dokumenterade rutiner och riktlinjer vid misstanke om välfärdsbrott för nämndens samtliga verksamhetsområden.
- Systematisera och utveckla kontrollaktiviteter inom ramen för avtalsuppföljning av externa leverantörer inom hemvård och hemservice. Tillse att kontrollerna dokumenteras.
- Säkerställa att chefer och medarbetare kontinuerligt och i samband med introduktion ges kompetensstärkning gällande arbetet mot välfärdsbrott.

Vi rekommenderar socialnämnden att:

- Säkerställa att en riskanalys specifikt inriktad på riskerna för välfärdsbrott återkommande genomförs och dokumenteras.
- Säkerställa att det finns dokumenterade rutiner och riktlinjer vid misstanke om välfärdsbrott.
- Systematisera och utveckla kontrollaktiviteter inom ramen för avtalsuppföljning av externa leverantörer. Tillse att kontrollerna dokumenteras.
- I nämndens delegationsordning tydliggöra vem som ansvarar för polisanmälan vid misstänkt brott.
- Säkerställa att chefer och medarbetare kontinuerligt och i samband med introduktion ges kompetensstärkning gällande arbetet mot välfärdsbrott.

Datum som ovan

KPMG AB

Ida Brorsson

Certifierad kommunal yrkesrevisor

Helena Hansson

Kommunal revisor

Evelina Witoft

Kommunal revisor

Lovisa Edvardsson

Kommunal revisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

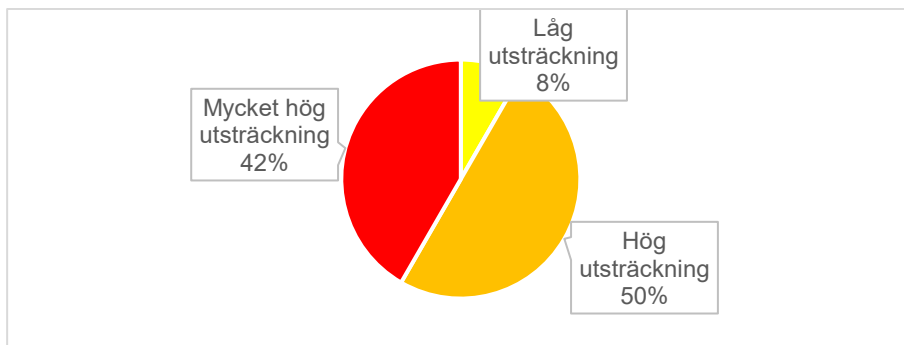
Bilaga 1: Enkätresultat

1.1 Arbetsmarknadsnämnden - ekonomiskt bistånd

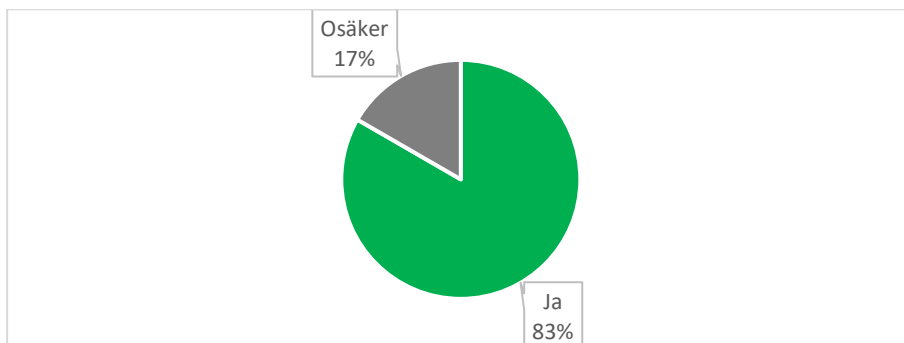
Antal som ombetts besvara enkäten: 36

Antal erhållna enkätsvar: 12 (svarsfrekvens om 33%)

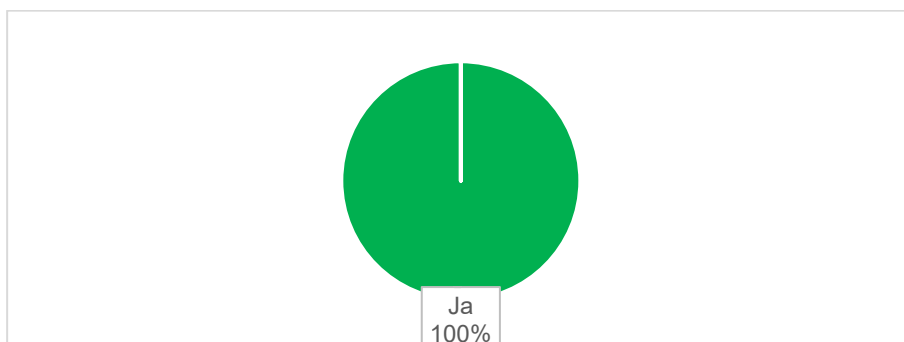
I vilken utsträckning bedömer du att det finns en risk för att välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott förekommer på din arbetsplats?

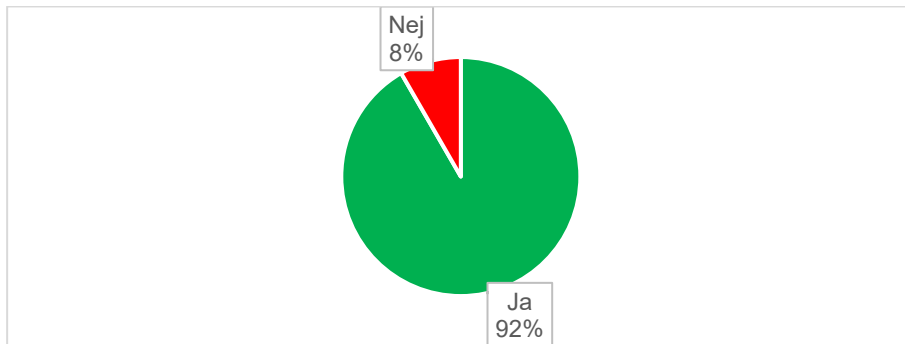
Har din arbetsplats arbetssätt för att förebygga välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott?

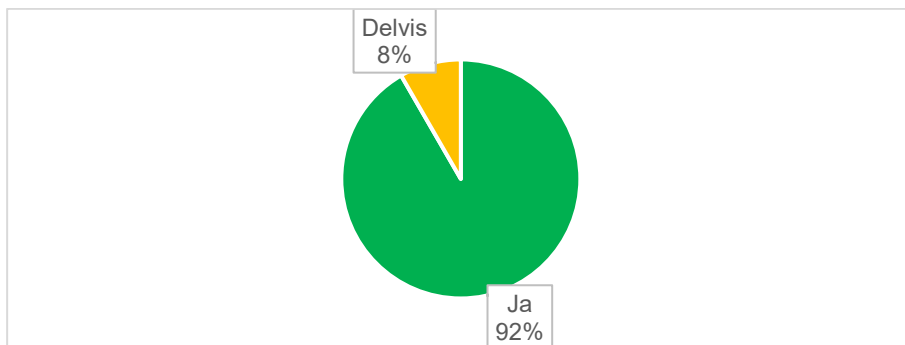
Vet du hur du ska agera om du misstänker eller upptäcker förekomst av fusk, oegentligheter och välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott?

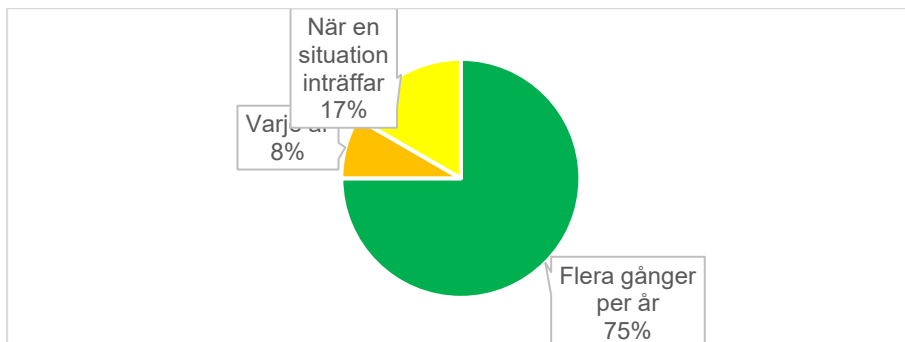
Har du kännedom om att någon incident kopplat till välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott inträffat på din arbetsplats?

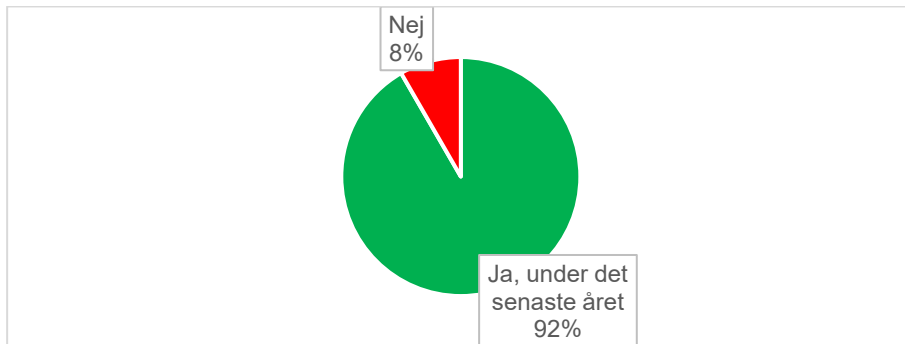
Upplever du att din chef och andra personer i ledande ställning kommunicerar ett tydligt förhållningssätt gällande välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott?

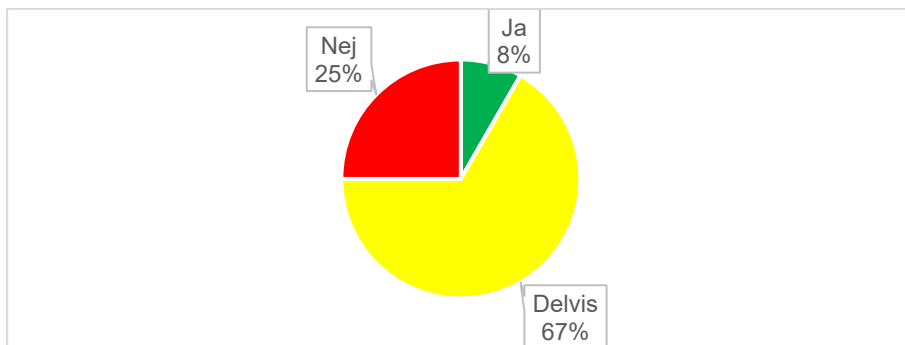
Pratar ni regelbundet om välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott på din arbetsplats, t ex vid APT, verksamhetsplanering eller i andra sammanhang?

Har du fått någon form av utbildning eller information från arbetsgivare om att förebygga och minska risken för välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott?

Upplever du att din arbetsplats har tillräckliga förutsättningar (tid, resurser och information) för att förebygga och hantera misstänkta välfärdsbedrägerier?

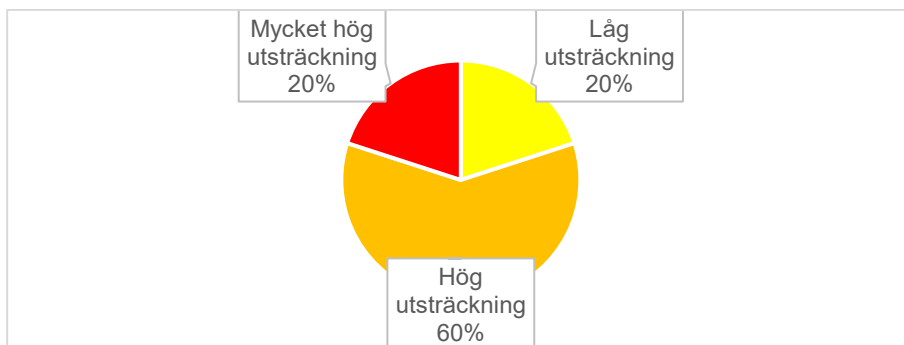

1.2 Vård- och omsorgsnämnden - *personlig assistans*

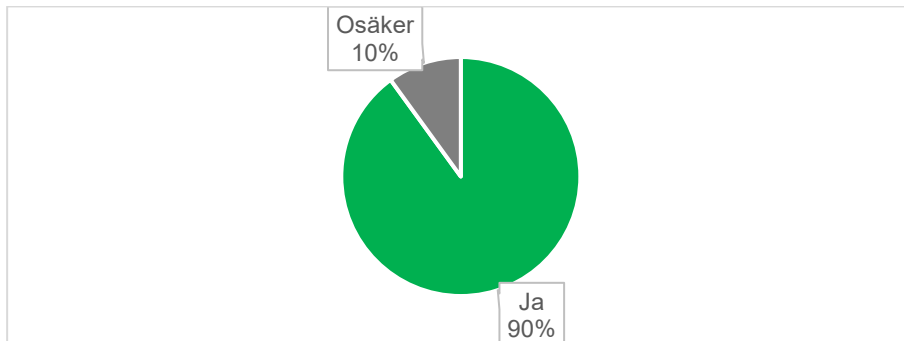
Antal som ombetts besvara enkäten: 16

Antal erhållna enkätsvar: 10 (svarsfrekvens om 62%)

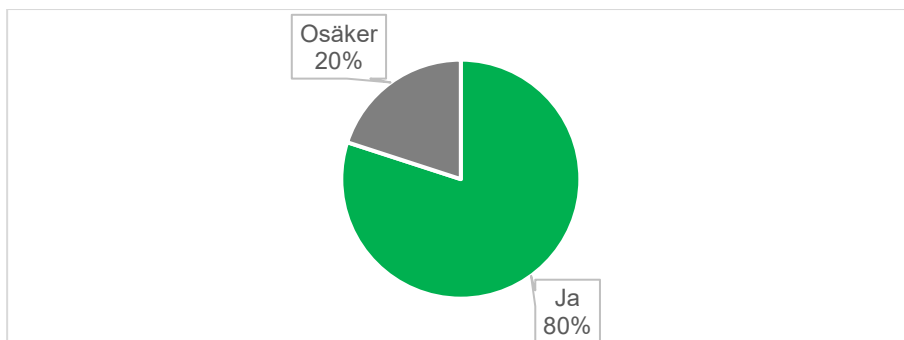
I vilken utsträckning bedömer du att det finns en risk för att välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott förekommer på din arbetsplats?

Har din arbetsplats arbetssätt för att förebygga välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott?

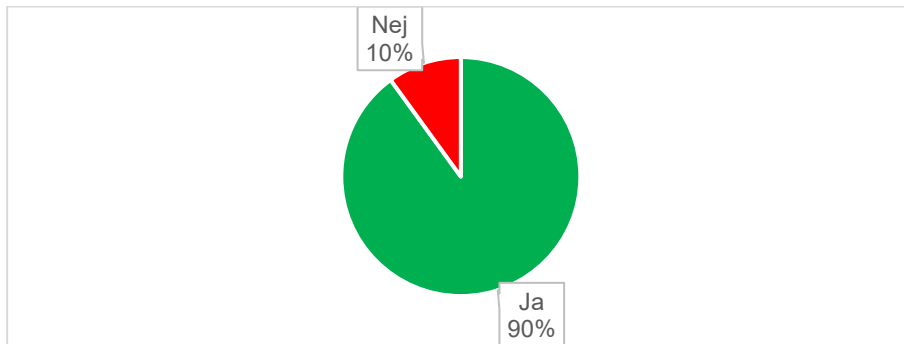

Vet du hur du ska agera om du misstänker eller upptäcker förekomst av fusk, oegentligheter och välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott?

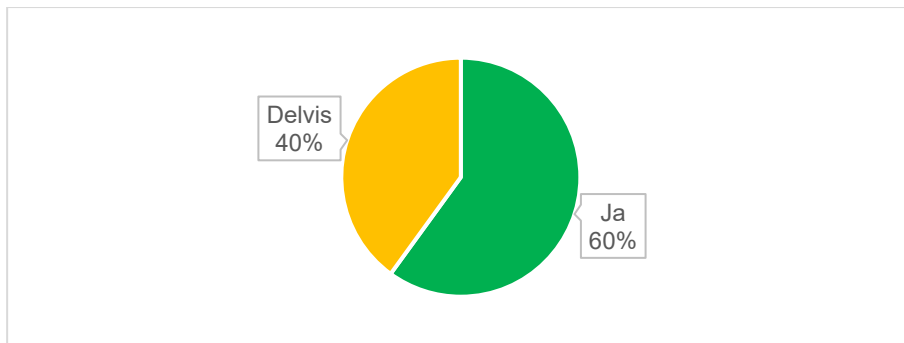

2023-10-09

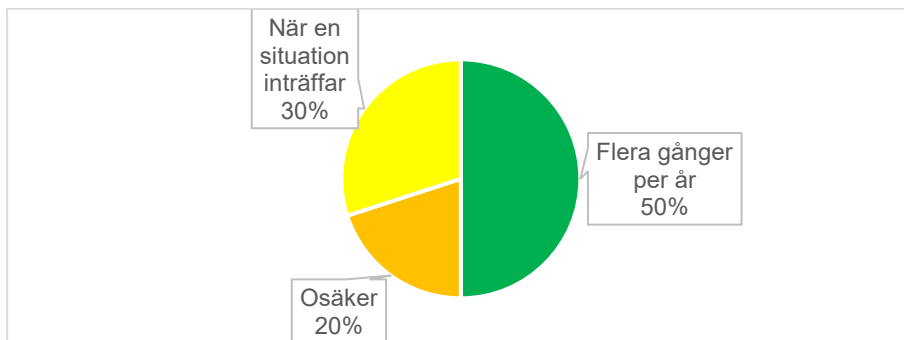
Har du kännedom om att någon incident kopplat till välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott inträffat på din arbetsplats?

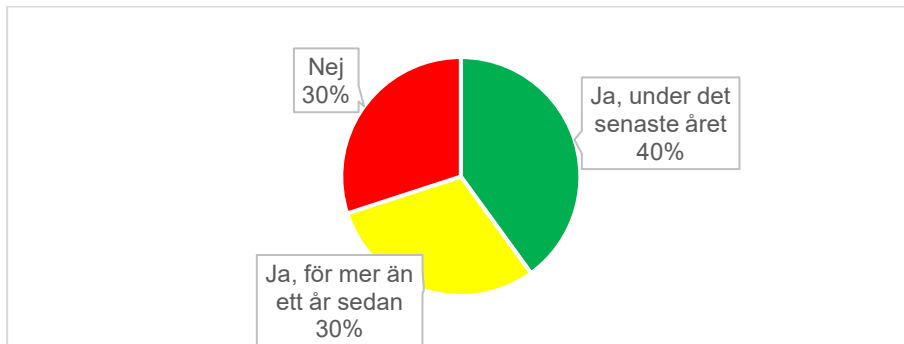
Upplever du att din chef och andra personer i ledande ställning kommunicerar ett tydligt förhållningssätt gällande välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott?

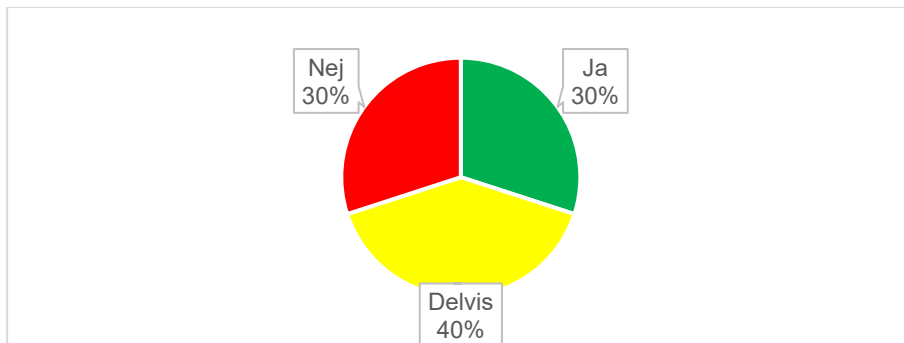
Pratar ni regelbundet om välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott på din arbetsplats, t ex vid APT, verksamhetsplanering eller i andra sammanhang?

Har du fått någon form av utbildning eller information från arbetsgivare om att förebygga och minska risken för välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott?

Upplever du att din arbetsplats har tillräckliga förutsättningar (tid, resurser och information) för att förebygga och hantera misstänkta välfärdsbedrägerier?

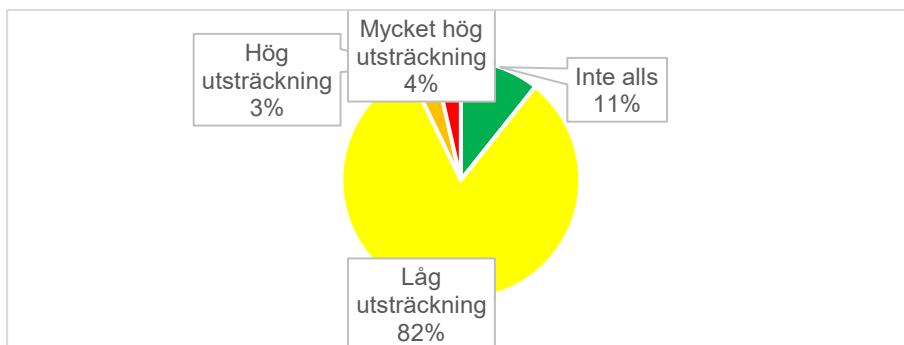

1.3 Vård- och omsorgsnämnden - *hemvård och hemservice*

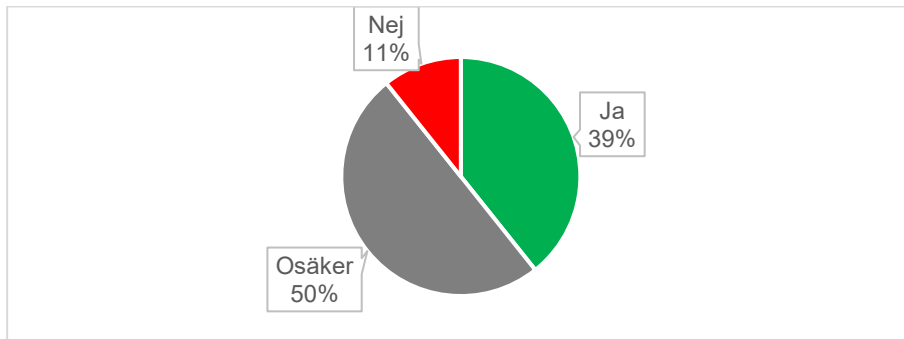
Antal som ombetts besvara enkäten: 45

Antal erhållna enkätsvar: 28 (svarsfrekvens om 62%)

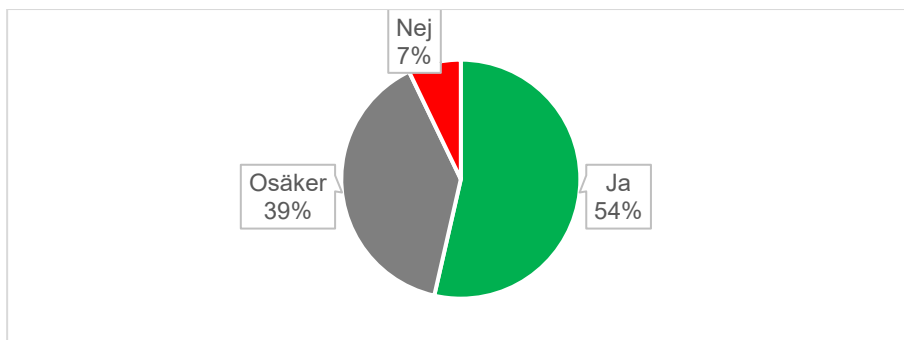
I vilken utsträckning bedömer du att det finns en risk för att välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott förekommer på din arbetsplats?

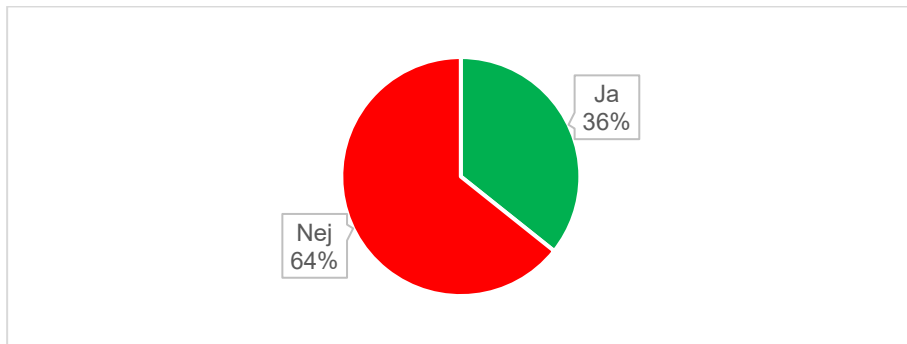
Har din arbetsplats arbetssätt för att förebygga välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott?

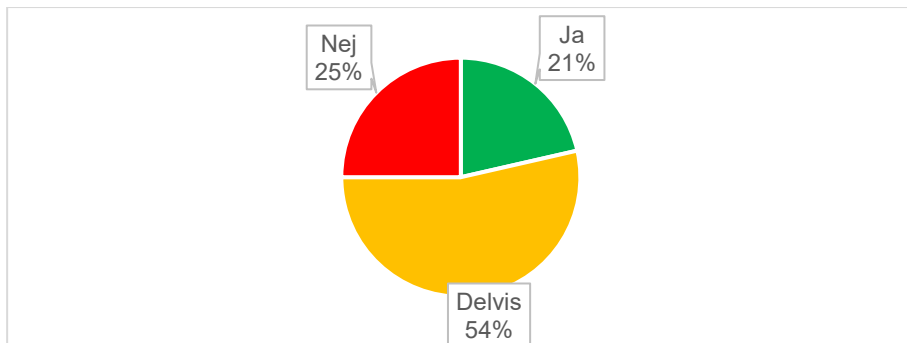
Vet du hur du ska agera om du misstänker eller upptäcker förekomst av fusk, oegentligheter och välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott?

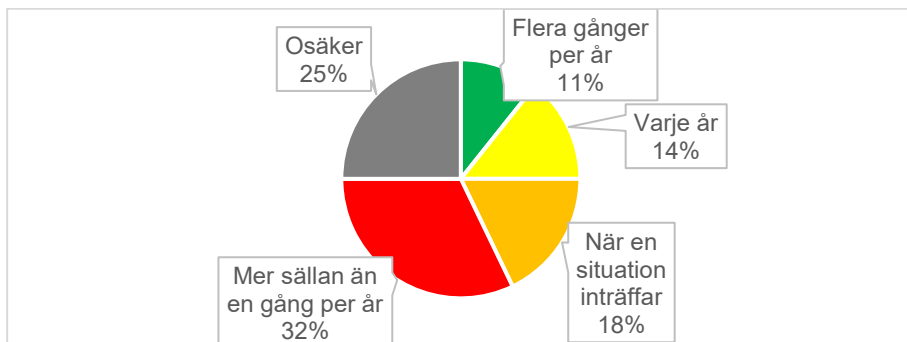
Har du kännedom om att någon incident kopplat till välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott inträffat på din arbetsplats?

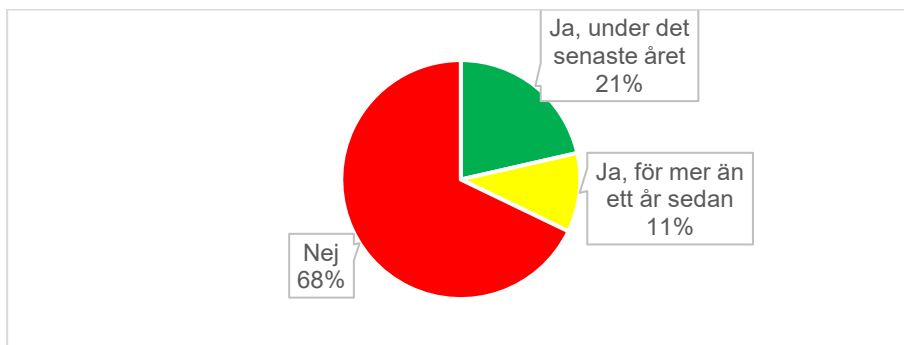
Upplever du att din chef och andra personer i ledande ställning kommunicerar ett tydligt förhållningssätt gällande välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott?

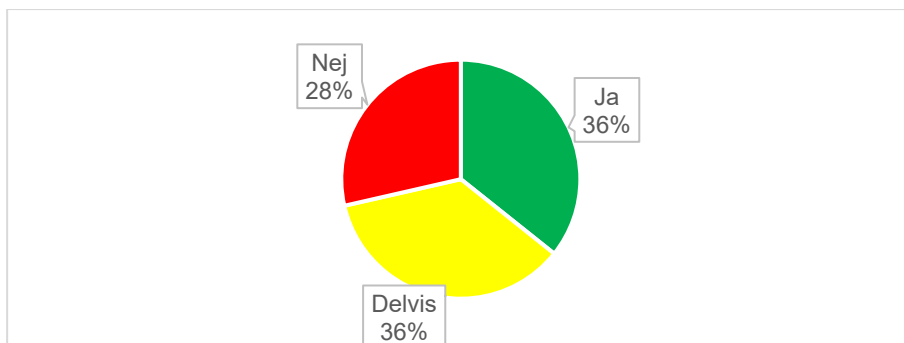
Pratar ni regelbundet om välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott på din arbetsplats, t ex vid APT, verksamhetsplanering eller i andra sammanhang?

Har du fått någon form av utbildning eller information från arbetsgivare om att förebygga och minska risken för välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott?

Upplever du att din arbetsplats har tillräckliga förutsättningar (tid, resurser och information) för att förebygga och hantera misstänkta välfärdsbedrägerier?

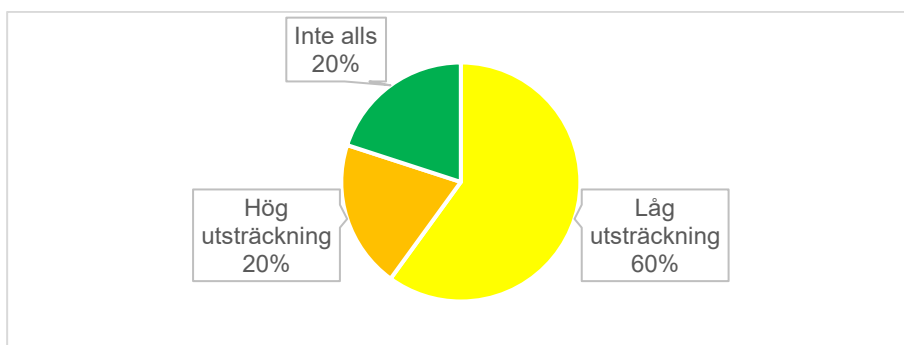

1.4 Socialnämnden - konsulentstödda familjehem

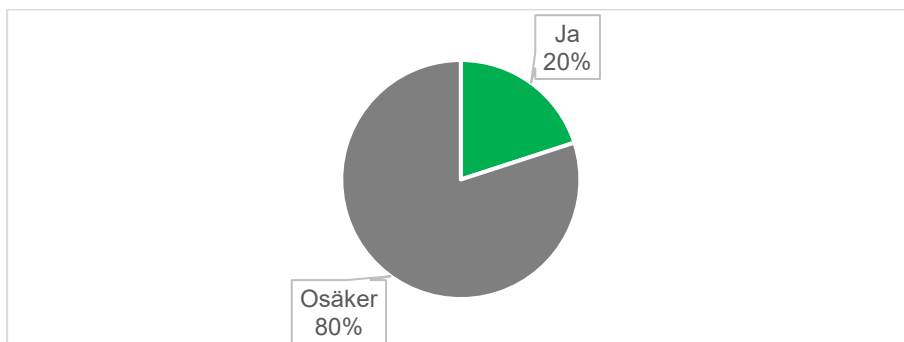
Antal som ombetts besvara enkäten: 11

Antal erhållna enkätsvar: 5 (svarsfrekvens om 45%)

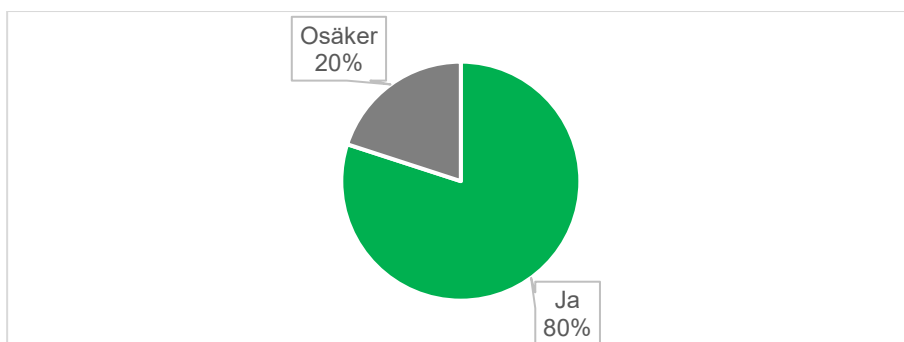
I vilken utsträckning bedömer du att det finns en risk för att välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott förekommer på din arbetsplats?

Har din arbetsplats arbetssätt för att förebygga välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott?

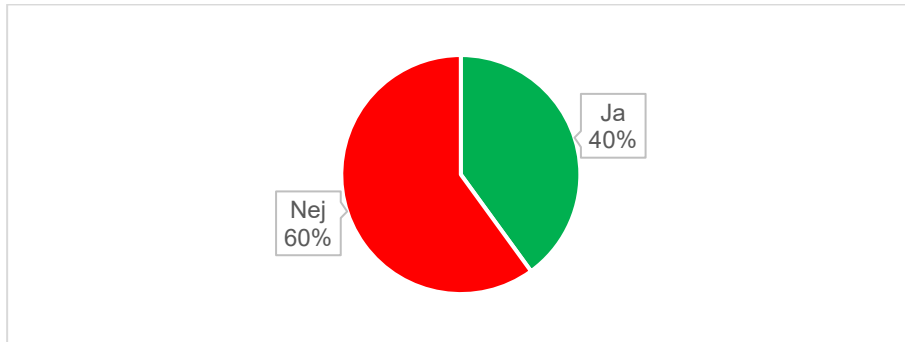

Vet du hur du ska agera om du misstänker eller upptäcker förekomst av fusk, oegentligheter och välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott?

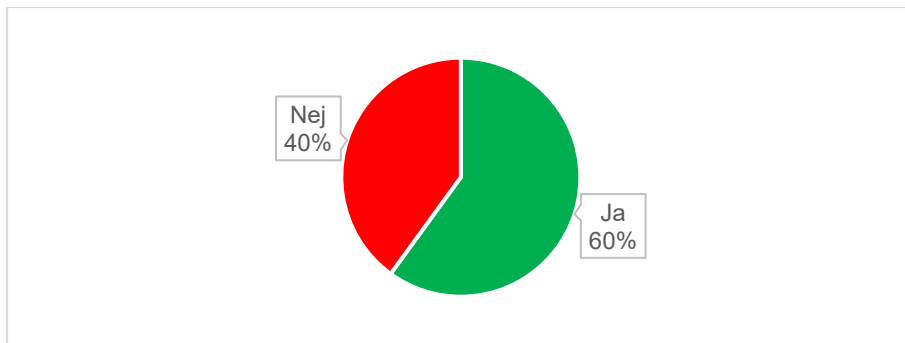

2023-10-09

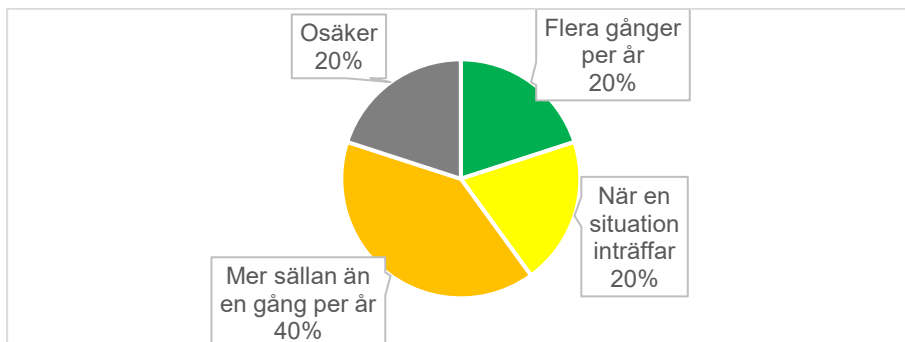
Har du kännedom om att någon incident kopplat till välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott inträffat på din arbetsplats?

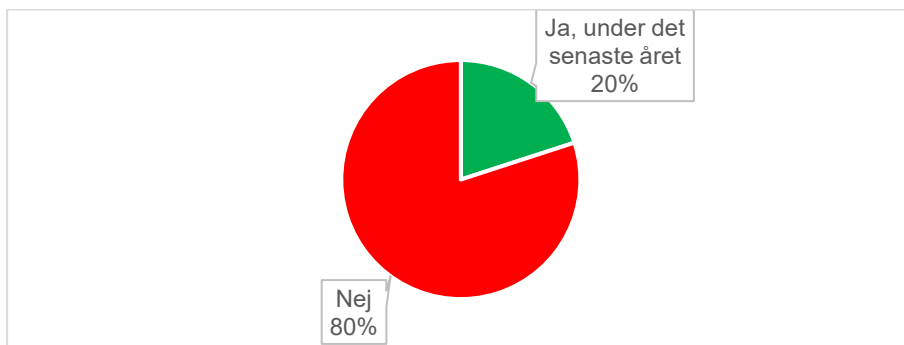
Upplever du att din chef och andra personer i ledande ställning kommunicerar ett tydligt förhållningssätt gällande välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott?

Pratar ni regelbundet om välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott på din arbetsplats, t ex vid APT, verksamhetsplanering eller i andra sammanhang?

Har du fått någon form av utbildning eller information från arbetsgivare om att förebygga och minska risken för välfärdsbedrägerier/välfärdsbrott?

Upplever du att din arbetsplats har tillräckliga förutsättningar (tid, resurser och information) för att förebygga och hantera misstänkta välfärdsbedrägerier?

